Ազգ

Azg
armenian daily

20 ՄԱՐՏ 1999 ՇԱԲԱԹ # 50 (1795)

Ցեղասպանության հարցը Սենատի օրակարգ չի մտնելու

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ - ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ: Մարտի 17-ին կայացած Ֆրանսիայի Սենատի նիստում արտգործնախարար Յուբեր Վեդրինը տեղեկացրել է, որ կառավարությունը, նախագահ Շիրակի համաձայնությամբ, մտադիր չէ գրանցել հայոց ցեղասպանության հարցը Սենատի օրակարգում: Արտգործնախարարը պատճառաբանել է, որ այդ մասին օրենքի ընդունումը կարող է հրահրել ազգայնական հակամարտություններ Ղարաբաղի հարցով տարածաշրջանում հակադրված պետությունների միջեւ եւ առաջ բերել նոր ողբերգություններ:

Ռուսաստանի հերթական ընկրկումը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 19 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտը ողջունել է ՌԴ ատոմային էներգիայի նախարար Եվգենի Ադամովի հայտարարությունը միջուկային ոլորտում Իրանի հետ շփումների դադարեցման երաշխիքներ տալու Ռուսաստանի պատրաստակամության մասին այն դեպքում, եթե ԱՄՆ-ի վարչակազմը վերացնի ռուսաստանյան մի շարք ձեռնարկությունների նկատմամբ մտցված տնտեսական պատժամիջոցները: Հինգշաբթի օրը ճեպազրույցում պետդեպարտամենտի ներկայացուցիչ Ջեյմս Ֆոուլին Ռուսաստանի նախարարի՝ «Նյու Յորք թայմս» թերթում նախօրյակին հրապարակված հայտարարությունը համարել է «պոտենցիալ դրական»:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

103 կողմ՝ հօգուտ Ընտրական օրենսգրքի արբանյակների...

103 կողմ՝ հօգուտ Ընտրական օրենսգրքի արգավորման

Ուշ լինի, նուշ լինի

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Մարտի 31-ից սկսվում է ընտրարշավը, եւ երեկ՝ մարտի 19-ին արտահերթ նիստում խորհրդարանն առաջնորդվելով ժողովրդական իմաստնությամբ՝ ուշ լինի, նուշ լինի, ավարտեց Ընտրական օրենսգրքին վերաբերող երկու վերջին քվեարկությունները: Ըստ այդմ՝ Ընտրական օրենսգրքում կատարվեցին անհրաժեշտ բարեփոխումներ, որոնց շնորհիվ մեծամասնական ընտրակարգով առաջադրված պատգամավորները երկու հազարի փոխարեն պետք է ներկայացնեն 500 ստորագրություն, ինչպես նաեւ ճշգրտվեցին պատգամավորների ընտրությունն անվավեր կամ չկայացած ճանաչելու ընթացակարգերը, ԱԺ համամասնական ընտրակարգով պատգամավորության թեկնածուների առաջադրման փաստաթղթերը ԿԸՀ ներկայացնելու եւ այնտեղ համապատասխանաբար արձանագրելու հոդվածները:

Ընտրական օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու նախագիծը երկրորդ ընթերցմամբ ներկայացնող «Հանրապետական» Գագիկ Մինասյանից հետո ԱԺ ամբիոնին մոտեցավ Վիկտոր Դալլաքյանը՝ ներկայացնելու ՀՀ քրեական եւ քրեադատավարական օրենսգրքերում, վարչական իրավախախտումների օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու նախագիծը, որն ընտրակեղծիք կատարողների համար սահմանում է բավական խիստ պատժամիջոցներ:

Տես՝ էջ 2

ԱՍՈՒԼԻՍ

«Հայ-վրացական դաշինքը կնպաստի տարածաշրջանում բեւեռացումը մեղմելուն»

Փաստեց ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը

Մեկօրյա պաշտոնական այցով երեկ Երեւան ժամանեց Վրաստանի արտգործնախարար Իրակլի Մենաղարիշվիլին: Վարդան Օսկանյանը կարեւորելով այցը, հիշատակեց, որ երկու երկրների միջեւ առկա է ակտիվ քաղաքական երկխոսություն, որի անհրաժեշտությունը հատկապես կարեւորվում է այս օրերին, քանի որ տարածաշրջանում իրադարձություններն արագ են փոփոխվում: Արդեն իսկ առկա է Հայաստան-Վրաստան հարաբերությունների իրավական դաշտ, ինչը էականորեն նպաստում է տարածաշրջանի խաղաղությանն ու կայունացմանը: Արտգործնախարարները քննարկել են հայ-վրացական հարաբերությունների ներկա վիճակն ու զարգացման հեռանկարները, հարեւան պետությունների եւ տարածաշրջանի այլ կարեւոր ուժերի հետ երկկողմ հարաբերություններին առնչվող խնդիրներ, ԼՂՀ հիմնախնդրի վերջին իրադարձությունները: Իր հերթին վրաց դիվանագետը ներկայացրել է Աբխազիայի շուրջ ընթացող բանակցությունները:

Օրվա հյուրը կարեւորելով Ստրասբուրգի հանդիպումն ու փաստաթղթի ստորագրումը, փաստեց, որ կովկասյան երկրների ձգտումը Եվրոպա երեք երկրների միջեւ խնդիրների լուծման հնարավորություն է ստեղծում, հավելելով, որ Լյուքսեմբուրգում կայանալիք երեք պետությունների հանդիպումը եւս հարաբերությունների զարգացման լայն հնարավորություն կստեղծի: Ապրիլին Վրաստանում նախատեսվում է ընդհանուր տնտեսական հանձնաժողովի աշխատանքային հանդիպում: Վրաց դիվանագետը հուսաց, որ ՀՀ վարչապետը եւս կայցելի Վրաստան, տեղեկացնելով, որ նախատեսվում է նաեւ Էդուարդ Շեւարդնաձեի այցը Հայաստան:

ՎՈՒԱՄ-ի վերաբերյալ նա նկատեց, որ գործողություններ առայժմ չկան եւ չեն էլ նախատեսվում, պարզապես յուրաքանչյուր կողմ իր քայլերով մասնակից է միջազգային խաղաղարար գործընթացներին, եւ միայն այդ նպատակին են հետամուտ. «Վրաստան-Ադրբեջան ռազմական համագործակցության համաձայնագիր առայժմ չկա: ՀՀ պաշտպանության նախարարի Վրաստան կատարած այցի ընթացքում քննարկվել են ռազմական ուժերի համագործակցության հարցեր: Նմանօրինակ քննարկումներ տարվել են ինչպես Հայաստանի, այնպես էլ Ադրբեջանի հետ: Այդպիսի փաստաթղթի պատրաստումը ժամանակ է պահանջում, բայց հուսով եմ, որ շատ չի ձգձգվի»:

Վարդան Օսկանյանը եւս նկատեց, որ քաղաքական առումով հայ-վրացական հարաբերությունները բավարար մակարդակի վրա են, թեպետ տնտեսական ոլորտում հնարավոր էր ավելին անել, որպեսզի ստորագրված պայմանագրերը կյանքի կոչվեն: «Դժբախտաբար տարածաշրջանում զարգացումներն այնպես են ընթանում, որ առկա են բեւեռացման միտումներ: Հայ-վրացական դաշինքը կարեւորվում է բեւեռացումը հնարավորինս մեղմելու առումով», ընդգծեց Օսկանյանը, երկկողմ հարաբերությունները որակելով ռազմավարական, որը դրական ազդեցություն կունենա տարածաշրջանի իրադարձությունների վրա:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության նախընտրական նախապատրաստությունները

Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության երեկվա նիստը, որը վարում էր ՀՌԱԿ ՀՎ ատենապետ Հարություն Կարապետյանը, հիմնականում նվիրված էր նախընտրական ռազմավարության հարցերին եւ ընթացավ աշխույժ մթնոլորտում: Ինչպես նիստի սկզբում ՀՎ անդամներին տեղեկացրեց ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը, պատգամավորական ժողովը վարչությանը հանձնարարել է զբաղվել նախընտրական պլատֆորմի մշակմամբ, որն այնուհետեւ կներկայացվի լայն հասարակայնությանը: Նախընտրական պլատֆորմի հետ կապված առաջիկա աշխատանքներն անհրաժեշտություն են առաջացրել ՀՎ անդամներից բաղկացած աշխատանքային խումբ ստեղծելու: Քանի որ պլատֆորմն ընտրարշավ սկսելու կարեւորագույն քայլերից է եւ յուրաքանչյուր կուսակցության կամ անհատի այցետոմսը, պետք է ընդգրկի ՀՌԱԿ գաղափարախոսության առաջնային կետերը եւ զերծ լինի պոպուլիստական մտքերից ու խոստումներից: Այդ աշխատանքներում կուսակցությունը կդիմի համապատասխան մասնագետների ծառայություններին: ՀՎ անդամներից 11-ը առաջադրեցին իրենց թեկնածությունները՝ հանձնաժողովում ընդգրկվելու: Իսկ պլատֆորմի վերջնական տարբերակը հանձնաժողովը ՀՎ հաստատմանն է ներկայացնելու ապրիլի 12-ին:

ՀՌԱԿ ՀՎ ատենադպիր Լեւոն Ղարիբյանը, համաձայն օրակարգի երկրորդ հարցի, ներկայացրեց եւ պարզաբանեց պատգամավորության թեկնածուներից պահանջվող փաստաթղթերի եւ ժամկետների կարգը: Քննարկվեց նաեւ կուսակցության ներկայացնելիք նախընտրական ցուցակի հարցը:

Այնուհետեւ ատենադպիր Լ. Ղարիբյանը ներկաներին զեկուցեց ակումբների կանոնակարգման վերաբերյալ իր աշխատանքի արդյունքները: Ատենադպիրը հայտնեց նաեւ, որ մարտի 20-ին Հրազդան քաղաքում տեղի է ունենալու նույնանուն ակումբի բացումը:

Ի եզրափակումն՝ ատենապետ Ռ. Միրզախանյանը հարց բարձրացրեց անդամավճարները պարտաճանաչորեն մուծելու կարգը վերականգնելու վերաբերյալ, ինչը ՀՎ կողմից ընդունվեց միաձայն:

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

ԱԺՄ ընտրական ցուցակը՝ այսօրվա համագումարում

Այսօր տեղի կունենա ԱԺՄ համագումարը, ուր կհաստատվեն երեկ վարչության նիստում ընդունված համամասնական եւ մեծամասնական ցուցակները: Համամասնական ցուցակում Վազգեն Մանուկյանին հետեւում են ԱԺՄ խորհրդարանական խմբակցության անդամները, ապա կուսակցության երիտասարդական թեւը, որը, ըստ վերլուծաբանների կարծիքով, վկայությունն է ԱԺՄ-ում ստեղծված բավականին դժվար իրավիճակի, ինչը համահունչ է մայր կուսակցությունում եւ ՀՀՇ-ում ստեղծված իրադրությանը:

ՀՀՇ նախագահի վիճարկման վերջին փուլը

Այսօր տեղի կունենա ՀՀՇ խորհրդի նիստ

ՀՀՇ վարչությունից «Ազգին» հայտնեցին, որ այսօր 13:00 տեղի կունենա ՀՀՇ խորհրդի նիստ, որի օրակարգում կուսակցության հերթական պառակտման վտանգ հանդիսացող գերխնդիրն է՝ թողնե՞լ Վանո Սիրադեղյանին ՀՀՇ վարչության հեռակայող նախագահ, թե՞ վերընտրել: Նույն աղբյուրները հայտնեցին, որ ՀՀՇ վարչության բանագնացներն այդպես էլ չեն մեկնել Վանո Սիրադեղյանի մոտ, քանզի վերջինս առաջարկել է առայժմ հետաձգել այդ հանդիպումը եւ վերահաստատել է իր կամքը առաջնորդելու ՀՀՇ վարչությունը: ՀՀՇ խորհրդի նիստի գումարման նախաձեռնությունը գալիս է եւ վարչության այն 14 անդամներից, որոնք պաշտպանել են Բաբկեն Արարքցյանի թեկնածությունն իբրեւ նախագահ եւ երկու տարածքային կազմակերպություններից՝ Կոտայքի եւ Շենգավիթի (Երեւան): Առկա են նրանց հայտարարությունները, ինչպես նաեւ անձամբ Բաբկեն Արարքցյանի դիմումը: Կոտայքի ՀՀՇ կազմակերպությունը մեղմ ձեւակերպմամբ առաջարկում է ելք գտնել ստեղծված իրադրությունից, իսկ Շենգավիթի ՀՀՇ-ն ունի արմատական դիրքորոշում՝ ՀՀՇ նախագահի վերընտրություն: Ուժերի հարաբերակցությունը անփոփոխ լինելու դեպքում Վանո Սիրադեղյանը դարձյալ կմնա վարչության նախագահ:

Ն. Դ.

ՄԻՋԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

Առաջին նախընտրական միավորումը՝ «Իրավունք եւ միաբանություն»

Մարտի 19-ին Սահմանադրական իրավունք միություն եւ Ազգային միաբանություն կուսակցությունները հայտարարեցին առաջին նախընտրական միավորում ստեղծելու մասին: Երկու կուսակցությունների միասնական ընտրական միավորումը Ազգային ժողովի ընտրություններին կմասնակցի «Իրավունք եւ միաբանություն» անունով, մեկ միասնական ծրագրով:

ՍԻՄ-ի գրասենյակում կայացած մամուլի ասուլիսի ժամանակ ՍԻՄ-ի նախագահ Հրանտ Խաչատրյանը լրագրողներին հայտնեց, որ այդ միավորումն իրենց համար ցանկալի էր: Բանակցություններն ընթանում էին նաեւ ՀԴԿ-ի, ԳիԱրՔՄ-ի եւ ՀՌԱԿ-ի հետ: Երկու օր առաջ պաշտոնական հանդիպումներն ընդհատվել են առանց արդյունքի, սակայն մինչեւ համամասնական ցուցակների գրանցումը տեղաշարժեր հնարավոր է լինեն: Ըստ Արտաշես Գեղամյանի միավորման առանցքը բարոյական է՝ «մեր հող ու ջրի վրա արդարություն պետք է հաստատվի»: Պատգամավորը գտնում է, որ առաջիկա ընտրություններում հակադրվելու են ոչ թե աջ եւ ձախ քաղաքական ուժերը, այլ՝ խոստացվածներն ու խոստացողները, կեղեքողներն ու կեղեքվածները: Միաբանության առաջնորդները կարծում են, որ իրենց առջեւ դրված խնդիրներն ապագա խորհրդարանում լուծելու համար նախընտրական միավորումը պետք է ունենա 10-15 վճռորոշ ձայն: Համամասնական ցուցակի առաջին եռյակը կներկայացնեն Արտաշես Գեղամյանը, Հրանտ Խաչատրյանը եւ Հայկ Բաբուխանյանը: Նրանք կառաջադրվեն նաեւ մեծամասնական ընտրահամակարգով՝ Արտաշես Գեղամյանը Կենտրոն համայնքում 10 կամ 12 ընտրատարածքում, Հրանտ Խաչատրյանը Արաբկիրի թիվ 4, Հայկ Բաբուխանյանը Արաբկիրի թիվ 5 ընտրատարածքում: ՍԻՄ-ը թեկնածուներ կունենա նաեւ Լոռիում, Շիրակում, Արմավիրում, եւս երկու ընտրատարածքների մասին հայտարարեց «Ազգին» միաբանության առաջնորդը:

Ս. Պ.

digitised by A.R.A.R.@

ընթացիկ

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Այսօր է դրվում վաղը չէ մյուս օրվա ոչ լեգիտիմության հիմքը»

Կանխատեսումներ մինչեւ մայիսի 30-ը

Նոր ԱԺ ընտրությունների ավազե ժամացույցն արդեն սկսել է իր ավազահատիկների բարակ շիթի հոսքը դեպի վերջնագիծ: **«Ազգը»** դիմեց Հանրապետական կուսակցության, ՀՅԴ, ԱԺՄ եւ ՀՀՇ ներկայացուցիչներին կատարելու իրենց կանխատեսումները ապագա խորհրդարանում քաղաքական եւ ապաքաղաքական կամ թաղային հեղինակությունների հարաբերակցության վերաբերյալ` հատկապես հաշվի առնելով Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի ենթադրությունը, թե նոր խորհրդարանում անգամ երկու քաղաքական ուժ ի զորու չի լինի ունենալու մեծամասնություն: Հանրապետական կուսակցության նախագահ **Անդրանիկ Մարգարյանից** փորձեցինք պարզել նաեւ իսկությունն այն պնդումների, թե իր ցուցակի կազմավորման գործընթացը չավարտած ՀՀԿ-ում լուրջ տարակարծություններ կան «Երկրապահի» եւ Հանրապետականի, Վազգեն Սարգսյանի եւ Հանրապետականի հին կորիզի միջեւ. «Դա արհեստականորեն ստեղծվող պատկեր է, ցանկանում են պառակտում գցել կուսակցության մեջ, որը չի հաջողվում եւ չի հաջողվի: Այդպիսի խնդիր «Երկրապահի» եւ Հանրապետականի միջեւ գոյություն չունի: Կուսակցության մեջ բոլորն էլ Հանրապետականի անդամներ են անկախ նրանից, թե միաժամանակ ուրիշ ինչ հասարակական կազմակերպության անդամ են: Դա խուճապահար կամ մեզ արջի ծառայություններ մատուցող, մեր հոգսերով իբրեւ վառվող մարդկանց գործն է, որոնք առաջին հերթին մտածում են ներքին անկայունություն ստեղծել: Կարելի է ասել, որ դա այն ուժերի կողմից է, ովքեր այս ամիսների ընթացքում փորձեցին բոյկոտել եւ Ընտրական օրենսգրքի ընդունումը, եւ կանխակալ կարծիքներ են հայտնում առաջագա ընտրությունների արդյունքների վերաբերյալ` հիմնավորելով իրենց չմասնակցելը ընտրապայքարին կամ պարտվելը: Այսօր է դրվում վաղը չէ մյուս օրվա ոչ լեգիտիմության աղմուկի հիմքերը», ի մի բերեց Անդրանիկ Մարգարյանը, ավելացնելով. «Դեռ վաղ է կանխատեսումներ անել, ընտրարշավի բուն թափը կսկսվի ապրիլի 1-ից, եւ իրականությունը ցույց կտա, թե ԱԺ-ում ոչ մի ուժի մեծամասնություն չունենալու կանխորոշումները համապատասխանու՞մ են իրականությանը, թե՞ ոչ: Ըստ իս, հավանական է, որ երկու կուսակցություն որակական մեծամասնություն կկազմեն, եւ ես չէի ասի, թե ԱԺ կլինի ավելի ձախ, այն կլինի ավելի շուտ կենտրոնամետ, կախված նրանից, թե աջ եւ ձախ կենտրոնամետ ուժերին ինչ ուժեր կմիանան աջից եւ ձախից»: Անդրանիկ Մարգարյանը նաեւ հավելեց, որ ոչ բոլոր մականուն ունեցող մարդիկ են ժխտելի. «Մենք կփորձենք առանց մականունները հաշվի առնելու արժանի թեկնածուներ ներկայացնել ընտրողներին»:

ՀՅԴ պատգամավոր **Ռուբեն Հակոբյանը** շեշտեց. «Հատկապես իշխանության` եւ դե ֆակտո եւ դե յուրե տերերը կարծես թե գիտակցում են, որ այս ընտրությունների արդարությամբ է պայմանավորված նաեւ իրենց հետագա ճակատագիրը»: Ռ. Հակոբյանը համոզված է, որ մայիսի 30-ի ընտրությունների ընթացքը կկանխորոշի Հայաստանի ապագան մի քանի տասնամյակի ընթացքում, եւ դաշտը պետք է չեզոք լինի: Նա համամայն էր Ռոբերտ Քոչարյանի կանխատեսմանը. «Այսօր չկա մեկ կամ երկու քաղաքական ուժ, որ կկարողանա ԱԺ-ում մեծամասնություն ունենալ, թեեւ չեմ ուզում անակնկալներ բացառել, բայց խորհրդարանը խճանկարի տեսք կունենա, ուր ներկայացված կլինեն 6-ից ոչ պակաս կուսակցություններ»:

ՀՀՇ վարչության անդամ **Արա Սահակյանը** հայտնեց. «Իշխանությունն, իմ կարծիքով, սկզբից եւեթ ազդելու է խորհրդարանի ձեւավորման վրա: Եթե օգտվենք Նիցշեի այն բնորոշումից, թե խումբը միշտ արտահայտում է ենթագիտակցական ցանկությունները, ուրեմն բոլոր այն ղեկավարները, ովքեր ասում են, որ խորհրդարանում չի լինի մեկ կուսակցության մեծամասնություն, իրականում ցանկանում են, որ հենց այդպես էլ լինի: Այդպիսի կտրատված, մանրատված խորհրդարանը գործադիրի կողմից ավելի հեշտ կկառավարվի: Բայց երեւի Հայաստանում մի այդպիսի խորհրդարան եւս պետք է համոզվելու համար, որ Ազգային ժողովը պետք է լինի քաղաքական մարմին, ունենա քաղաքական մեծամասնություն: 99 թ. խորհրդարանի ընտրությունները, որ տեղի են ունենալու գոյություն չունեցող Ընտրական օրենսգրքով, լինելու են խիստ խոցելի, եւ այդ խորհրդարանը չեն ընդունի ոչ միայն նրանք, ովքեր ի սկզբանե կբոյկոտեն ընտրությունները, այլեւ նրանք, ովքեր դժգոհ կլինեն դրանից»:

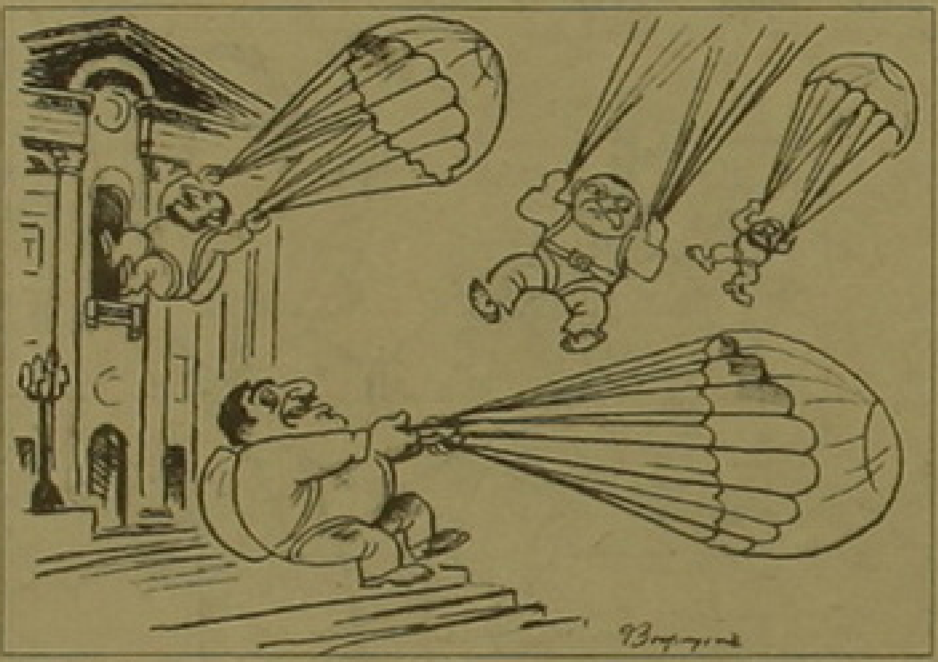

Արշակ Սադոյանը պարզաբանեց. «Եթե կիսահանցագործ տարրերը մտնում են քաղաքական պայքարի մեջ, ապա դա կատարվում է, որովհետեւ նրանց այդպիսի պահանջներ են առաջադրվում ՆԳ, ԱԱ համակարգի, դատախազության կողմից: Եվ 95, եւ 96, եւ 99 թթ. ընտրությունները ցույց տվեցին, որ ձեր նշած թաղային հեղինակությունների, կամ կիսաքրեական աշխարհի մասնակցությունը ընտրություններին եւ քաղաքական գործընթացներին տեղի է ունենում միայն եւ միայն իշխանությունների թելադրանքով: Եվ քանի որ իշխանության տարբեր թեւերի միջեւ կան հակասություններ, ապա բնական է, որ կընթանա կռիվ այդ հեղինակություններին իրենց կողմը ներգրավելու համար: Երկրապահների եւ ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության հանձին Սերժ Սարգսյանի, Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ ղարաբաղյան թեւի հանձին Սամվել Բաբայանի, միջեւ այդպիսի պայքար կծավալվի, եւ քանի որ երկրապահներն այս պայքարում հաջողության ավելի մեծ հնարավորություն կունենան, բնական է, որ մյուս կողմը փորձելու է դրա մասին թմբկահարել»:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

ԱՐՈՐԴԻՆԵՐԻ ՈՒԽՏ

Վահագնի ծնունդը եւ Ամանորը

Երկնեց երկին, երկնեց երկիր...

Գարուն է... Գարունով է սկսվում երկրային տարին, գարունով է սկսվում տիեզերական տարին:

Տիեզերական գարունը երկրի վրա արտահայտվում է տիեզերական հուրի (էներգիայի) բռնկումով, որը խորհրդանշում է Հուր-Աստված Վահագնի ծնունդը:

Սկսվում է բեւեռային սառցաբլուրների հալոցք` առաջացնելով համաշխարհային ջրհեղեղ, որով Հուր-Աստված Վահագնը երկիրը ուրբում է չար վիշապի պղծությունից: Վահագնը աշխարհին բերում է նոր պարբերություն, երկրի վրա նոր պատմություն, իսկ Արարատում` նոր տարեգրություն:

Տիեզերական տարին բնական պարբերություն` է եւ տեւում է 10 հազար երկրային տարի:

Հայկական օրացույցով տարեսկիզբն է Արեգի 1-ը, որը համապատասխանում է հուլյան օրացույցի մարտի 21-ին: Գարունով է սկսվում բնության վերածնունդը, զարթոնքը եւ կյանքի նորոգումը:

Արեգի 1-ին լրանում է Վահագնի ծննդի 9581 թվականը:

Որոշ արիական ազգեր նշում են Ամանորը Արեգի 1-ին (մարտի 21-ին) մինչեւ օրս` անկախ իրենց կրոնական կամ գաղափարական ուղղվածությունից:

Հայաստանում Վահագնի ծնունդը եւ Ամանորն առայժմ տոնում են միայն արորդիները` հաստատելով իրենց ժառանգական կապը նախնյաց հավատքի եւ բնական օրինաչափությունների հետ:

Արորդի ընտանիքներն Ամանորը դիմավորում են վաղ առավոտյան: Մինչեւ արեւածագը զարդարում են որեւէ ծառ, դիմավորում են գարնան առաջին արեւածագը, փառաբանում են Վահագնին եւ Ամանորը:

Սպասում են Վահագնին, կանչում են Վահագնին եւ հավատում են, որ հենց Արեգի 1-ին ծնվելու է Հուր-Աստված Վահագնը հենց Արարատում հովանավորելու համար Արի ազգս Հայոց:

Արեգի 1-ին (մարտի 21-ին), ցերեկվա ժամը 1-ին, Գառնի մայր տաճարում արորդիների քրմական դասը կատարելու է Վահագնի ծննդին եւ Ամանորին նվիրված ծիսակատարություն:

ԶՈՀՐԱԲ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
Արորդիների ուխտի քուրմ

---

103 կողմ հօգուտ Ընտրական օրենսգրքի արբագրման

Սկիզբը էջ 1

Այսպես` հանրաքվեի կամ ընտրությունների ընթացքում ձայներն ակնհայտ սխալ հաշվելը կամ հանրաքվեի, ընտրության արդյունքներն ակնհայտ սխալ հաստատելը, քվեաթուղթ հափշտակելը, ինչպես նաեւ այլ եղանակներով ընտրությունների կամ քվեարկության արդյունքները կեղծելը պատժվում է ազատազրկմամբ` 2-5 տարի ժամկետով:

2-5 տարի ազատազրկում է սպառնում նաեւ ընտրողի կամքի ազատ իրականացմանը խոչընդոտողներին, ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքը եւ ընտրական իրավունքի իրականացումը ձախողողներին: Օրինագծում մանրամասն հիշատակված են գրեթե բոլոր ընտրակեղծիքները համապատասխան պատժաչափերով` սկսյալ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկի չափ տուգանքի գանձումից մինչեւ հիշյալ 5 տարի ազատազրկումը, որը առավելագույն պատժաչափն է:

«Հանրապետություն» խմբակցությունը 36-31 ձայներով բոյկոտեց երկու քվեարկություններն էլ, սակայն առաջին դեպքում 103, ապա 106 կողմ ձայներով Ընտրական օրենսգիրքը եւ հարակից օրենսգրքերը բերվեցին նվազագույն պատշաճ տեսքի: ԱԺ-ն իր սուրը փառքով դրեց պատյան: Հերթը հանրապետության նախագահինն է, որն իր ստորագրությամբ պետք է վավերացնի օրենքը, այն ուժի մեջ կմտնի պաշտոնական հրապարակման պահից: Ծանրության կենտրոնը կտեղափոխվի Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով, որն էլ նոր սուր պետք է բարձրացնի եւ ոչ միայն բարձրացնի, այլեւ ճոճի ընդդեմ գալիք ընտրությունների ոչ լեգիտիմության ուրվականի: Հիմնական քաղաքական ուժերը, ինչպես նաեւ Նախագահը, փորձում են ստանձնել ազատ եւ բարի ընտրությունների կայացման պատասխանատվությունը:

Պատահար Սիսիան-Գորիս ճանապարհին

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մարտի 17-ին, ժամը 17.30-ի սահմաններում Սիսիան-Գորիս ճանապարհի 23-րդ կմ-ին ձորն է շրջվել իրանական համարներով ՄԱԿ-700 մակնիշի բեռնատար մի մեքենա:

Ինչպես հաջողվեց պարզել Սիսիանի մարզային պետավտոտեսչության ավագ տեսուչ Աբել Ալեքսանյանից, զոհեր, բարեբախտաբար, չկան, բեռնատարի վարորդը, որը Հայաստանից Իրանով Թուրքիա էր տեղափոխում մեծ թվով ջրի պոմպեր` Իրանի քաղաքացի Ա. Խուդավերդյանը, ստացել է թեթեւակի վնասվածքներ:

Ըստ ավտոտեսուչի, մնացած տվյալները, ինչպես նաեւ տեղափոխվող ապրանքի համար լիցենզիայի գոյությունը, դեռեւս պետք է ճշտվեն, որն արդեն քննչական մարմինների գործն է:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային ցանցում
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

Լրագրողների այցը Սյունիքի մարզ

ՀՀ տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության նախաձեռնած «Հայաստան. մարզեր» ծրագրի շրջանակներում կայացած ուղեւորության նպատակակետը Սյունիքի մարզն էր: Մասնակցում էին հանրապետության գրեթե բոլոր լրատվամիջոցները ներկայացնող շուրջ 30 լրագրողներ:

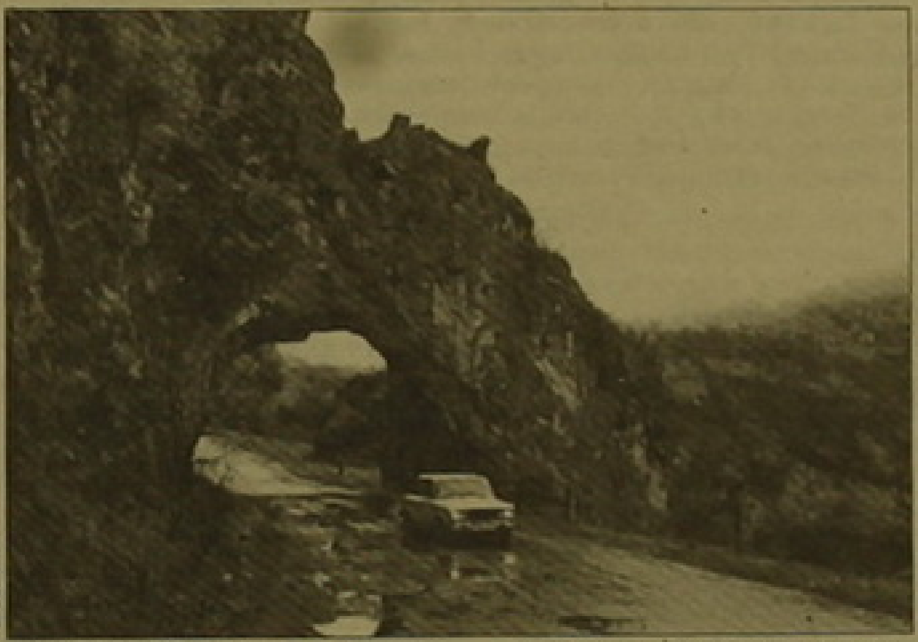

Եռօրյա ճանապարհորդության առաջին, ցավոք կարճատեւ, հանգրվանը տանկային զորամասն էր: Այս զորամասն իր երկաթյա կարգուկանոնի շնորհիվ մեր բանակային կառույցների թվում փոքր-ինչ առանձնահատուկ կարգավիճակ ունի. բավական է միայն նշել, որ վերջին մի քանի տարիների ընթացքում այստեղ չի գրանցվել դասալքության նույնիսկ մեկ դեպք: Զորամասում ներկայումս ընթանում են շինարարական աշխատանքներ, որոնց առաջիկա ավարտը հնարավորություն կընձեռի սպայական կազմը բնակարաններով ապահովել: Լրագրողների հետ զրույցի ընթացքում հրամանատարը նշեց, որ ցանկալի չի համարում զինծառայության ընթացքում զինվորների շփումն իրենց ընտանիքների հետ, այդ պատճառով էլ իր զորամասում հանդիպումն արգելել է:

Այնուհետեւ լրագրողներն ուղեւորվեցին Գորիս, ուր տեղի ունեցավ քաղաքապետ Սուրեն Խաչատրյանի մամլո ասուլիսը: Գորիսում, արդյունաբերության լիակատար կանգի հետեւանքով, գործազրկությունը սպառնալից չափերի է հասնում: Արտասահմանյան գործարարները խուսափում են սահմանամերձ քաղաքում ներդրումներ կատարելուց: Քաղաքապետը ներկայացրեց նաեւ վիճակագրական տվյալներ, համաձայն որոնց նախկինում գրանցված 10 հազար աշխատանքով ապահովվածների փոխարեն ներկայումս աշխատում են 5000-ը: Քաղաքի թիվ 1 հոգսը համարելով գործազրկությունը, քաղաքապետը չմոռացավ նշել նաեւ հաջորդ երկուսը՝ Արցախյան պատերազմի տարիներին ռմբակոծություններից ավերված գյուղերի վերականգնումը:

Հաջորդ օրը, ըստ ծրագրի, լրագրողները, որ հանգրվանել էին Կապանի առողջարանի շենքում, ներկայացան մարզային կենտրոն մարզպետ Ռոման Նավասարդյանին հանդիպելու: Ասուլիսը միայն հաստատեց եւ էլ ավելի խտացրեց տխուր տպավորությունը Գորիսի քաղաքապետի ելույթից մնացած: Նույն գործազրկության խնդիրն էր ծառացել նաեւ Կապանի, Մեղրու, Ագարակի, Քաջարանի բնակչության առջեւ: Պատճառը ոչ լիարժեք աշխատանքն է մինչեւ վերջերս մարզի եկամտի հիմնական մատակարար Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի, որի միայն Քաջարանի մասնաճյուղն է գործում եւ, ինչպես նշեց կոմբինատի տնօրեն Մախիտ Հակոբյանը լրագրողների Քաջարան կատարած այցի ժամանակ, պարտքեր չունի: Իսկ Կապանի եւ Ագարակի գործարանները, հումք չբերելու եւ գերածախսերի պատճառով, կանգ են առել: Ավելին, երբ լրագրողները եղան նաեւ Ագարակում եւ հանդիպեցին քաղաքապետ Մայիս Խաչատրյանին ու կոմբինատի տնօրեն պրն Անտոնյանին, ազգային հարստություն ներկայացնող այդ հանածոների վերամշակմանը ծառայող գործարանների բարձիթողի վիճակին ծանոթացան նաեւ ըստ վիճակագրության: Մինչ այսօր կառավարության կողմից չեն ձեռնարկվել արդյունավետ քայլեր իրավիճակը շտկելու: Ինչ վերաբերում է մարզպետի հետ հանդիպմանը, ապա վերջինս իր ելույթում խոսք կարեւորեց բնակչության ու բանակի փոխօգնության ու սրտացավ փոխհարաբերությունների գործոնը. չնայած մարզում առաջացած ծանր սոցիալ-տնտեսական վիճակին բնակչությունը, մարզային իշխանությունների մասնակցությամբ ու միջնորդությամբ, անհրաժեշտ սննդամթերքով է ապահովում Սյունիքի տարածքում գտնվող զորամասերը:

Այլ այցելավայրերի թվում էր մարզային դիտարանը, որն աղետալի պայմաններում է գոյատեւում: Մի քանի տարի առաջ, պատերազմի ժամանակ, նյարդահոգեբուժական հիվանդանոցի շենքը տրամադրվել էր հակաօդային պաշտպանության ուժերին, իսկ հիվանդանոցի անձնակազմը տեղափոխվել ներկայիս կիսավեր շենքը՝ տարածքը կիսելով թոքախտային բաժանմունքի հետ: Բուժանձնակազմի մեծ խնդրանքն էր լրատվամիջոցներին ուղղված, որ խնդրի լուսաբանումը նպաստի նոր տարածք տեղափոխվելուն:

Մինչ Երեւան վերադառնալը լրագրողների խումբը եղավ Մեղրիում, ուր սահմանի հարեւանությամբ է գտնվում Մեղրու մաքսային համալիրը՝ վերջերս վերակառուցված: Նախատեսված ծրագրից դուրս՝ հանդիպում-զրույցներ անցկացվեցին քաղաքների բնակչության, զինծառայողների, սահմանապահների հետ: Ըստ առաջիկա նախագծի, հաջորդ այցելավայրը Տավուշն է:

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

Սերգեյ Մանասարյանը՝ ՀՀ դեսպան Եգիպտոսում

Ինչպես հաղորդել ենք երեկ, 40-ամյա Սերգեյ Մանասարյանը Հայաստանի նախագահի մարտի 18-ի հրամանագրով նշանակվել է դեսպան Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետությունում: Նախագահի մեկ այլ հրամանագրով նա ազատվել է ՀՀ արտգործնախարարի տեղակալի պաշտոնից, որը վարում էր 1996 թ. նոյեմբերի 15-ից: Ս. Մանասարյանը կփոխարինի Էդուարդ Նալբանդյանին, որը Հայաստանի առաջին հավատարմատարն ու դեսպանն էր Եգիպտոսում եւ հունվարի 14-ին նշանակվել է ՀՀ դեսպան Ֆրանսիայում:

Ս. Մանասարյանը ծնվել է Երեւանում: Հայրը Հայաստանի վաստակավոր ճարտարագետ Հենրիկ Մանասարյանն է, որը 30 տարի, մինչեւ իր վաղաժամ վախճանը, գլխավորել է հանրապետության պետպլանի տրանսպորտի ու կապի բաժինը, մեծ ավանդ ներդրել այդ ճյուղերի զարգացման գործում:

Ինչպես եւ Էդ. Նալբանդյանը, Ս. Մանասարյանը Երեւանի Պուշկինի անվան թիվ 8 միջնակարգ դպրոցի սանն է: 1981 թ. գերազանցությամբ ավարտել է հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտի մեխանիզացիայի ֆակուլտետը, 1984 թ. «Հայգյուղմեխանիզացիա» գիտաարտադրական միավորման ասպիրանտուրան, 1987 թ. Մոսկվայի արտոնագրման ինստիտուտը: 1986 թ. պաշտպանել է թեզ ստանալով տեխնիկական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

1981 թ. աշխատել է ջրային պրոբլեմների գիտահետազոտական ինստիտուտում որպես ավագ ճարտարագետ: Ասպիրանտուրան ավարտելուց հետո 1984-86 թթ. եղել է «Հայգյուղմեխանիզացիա» ԳՀԻ կրտսեր, 1986-89 թթ. ավագ գիտաշխատող: 1989-92 թթ. աշխատել է Հայաստանի պետպլանի (հետագայում էկոնոմիկայի պետական կոմիտեի, հետո՝ էկոնոմիկայի նախարարության) գյուղատնտեսության բաժնի գլխավոր մասնագետ, 1992-93 թթ.՝ Հայաստանի փոխվարչապետի օգնական: 1993 թ. փետրվարին նշանակվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմի ղեկավար, այնուհետեւ՝ ՀՀ կառավարության գործերի կառավարիչ: 1995 թ. հուլիսից ՀՀ կառավարության աշխատակազմի ղեկավար-նախարար էր: Ղեկավարել է մի շարք միջկառավարական հանձնաժողովների հայաստանյան մասերը, կառավարության որոշ հանձնաժողովներ: ՀՀ նախագահի 1997 թ. հուլիսի 24-ի որոշմամբ Ս. Մանասարյանին շնորհվել է արտակարգ եւ լիազոր դեսպանի դիվանագիտական աստիճան:

Կինը բժշկուհի է, ունեն երկու դուստր: Եղբայրը՝ Գրիգոր Մանասարյանը, եղել է ՀՀ էկոնոմիկայի փոխնախարար, այժմ՝ ՀՀ կառավարության առընթեր ռազմատնտեսական ծրագրերի վարչության պետն է, գիտության եւ տեխնիկայի բնագավառում 1982 թ. ՀԼԿԵՄ մրցանակի դափնեկիր:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ

ԴԱՏ

Նիկոլ Փաշինյանը ֆիզիկապես նորմալ է մտածում եւ թույլ չի տա, որ իրեն հարցեր տան

«Օրագիր» օրաթերթ-Սերժ Սարգսյան դատական վեճը Կենտրոն-Նորք-Մարաշ առաջին ատյանի դատարանում երեկ վերածվեց թեժ վիճաբանության, որը ստեպ-ստեպ ընդհատվում էր խմբագիր Նիկոլ Փաշինյանի հռետորական արվեստի եւ լեզվական գիտելիքների երկրպագուների ջերմագին ծափողջույններով: Փաշինյանը չի կորցրել մի հարվածով դասը շահելու հույսը՝ օգտվելով այն անառարկելի փաստից, որ «Օրագրի» ո՛չ բոլոր հրապարակումներն են հերյուրանք, մինչ Սերժ Սարգսյանը բոլորը, նրա համոզմամբ, հերյուրանք է անվանել: Հիմնական հայցը հիմնավորող նոր «ապացույցներ» (հավաստի տեղեկատվություն կրող նյութեր) հրապարակելով, հայցվոր կողմը դրանք «հանրահայտ փաստեր» ճանաչելու միջնորդություն ներկայացրեց: Նախագահողն առկախեց միջնորդությունը՝ Փաշինյանին առաջարկելով վկայակոչել հակընդդեմ հայցում բերված կասկածելի ծագում ունեցող հրապարակումների աղբյուրը, սակայն «Օրագրի» խմբագիրը վերջիններիս հավաստիությունը հիմնավորելու ցանկություն, թերեւս նաեւ հնարավորություն, չուներ, ուստի, երկու ոտքը մի մաշիկում դրած, նույն բանն էր պնդում. «Օրագիրը» ոչ միշտ է ստում, իսկ դատարանը պահանջում է պատասխանող կողմին՝ «Օրագիրը» հայցվոր կողմից փորձելով վերածել պատասխանողի: Նկատենք, որ հակընդդեմ հայցի առկայությամբ երկու կողմերն էլ, փաստորեն, միաժամանակ թե՛ հայցվոր են, թե՛ պատասխանող, ինչն «Օրագրի» խմբագիրը համառորեն անտեսում է:

Հայտարարելով, որ լեզվական խնդիրներում իրավասու չլինելու պատճառով դատարանն ի վիճակի չէ գնահատել իրենց ներկայացրած «ապացուցման կարիք չունեցող ապացույցները», Նիկոլ Փաշինյանը ոչ միայն լեզվաբանության, այլեւ իրավաբանության դասեր տվեց դատարանին, սակայն ապարդյուն: «Վայրկենական» հաղթանակը դարձյալ չստացվեց, եւ «Օրագրի» խմբագիրը շարունակեց վերջնագիր հիշեցնող հայտարարությունների շարքը. «Ես ֆիզիկապես նորմալ մարդ եմ, ֆիզիկապես նորմալ եմ մտածում, եւ թույլ չեմ տա, որ դատարանը մեր քթից բռնած ուր ուզի, տանի» (այսինքն, անդրադառնա հակընդդեմ հայցին – Լ.Պ.):

Սերժ Սարգսյանի շահերը ներկայացնող ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության հասարակայնության հետ կապերի եւ լրատվական վարչության պետ Միհայել Գրիգորյանն, անշուշտ, այլ կարծիքի էր, մասնավորապես համոզված էր, որ Փաշինյանը «լեզվավարժանքներ անելով, փորձում է խուսանավել, ծպտում փորձության ենթարկել ներկաների նյարդային համակարգը»: «Փորձություններ շատ ենք տեսել, կդիմանանք», ասաց նա եւ, պետք է ասել, դիմացավ: Նիկոլ Փաշինյանն, ընդհակառակը, մերթ զայրանում էր, մերթ, չգիտես ինչից, ոգեւորվում: Նույնիսկ ընդմիջում խնդրեց, որովհետեւ «կոկորդը չորացել էր»: Դատավորն առարկեց. «Չորացել է, թող խոսե՛»: Պրն Գրիգորյանն, ի պատասխան դատարանի հնարավոր կանխակալության մասին Նիկոլ Փաշինյանի հերթական հայտարարության, «հակընդդեմ» հայտարարություն արեց. «Հայցի հեղինակներն իրենց ծրագրավորված վարքագծով յուրահատուկ ինքնագովազդի, հասարակական կարծիք եւ դատարանի կանխակալության տպավորություն ստեղծելու նպատակ են հետապնդում»: Փաշինյանը «խոսքի տակ չմնաց». «Այդ հայտարարությունը հատուկ «Հայլուրի» եւ «Արմենիայի» համար էր», արձանագրեց նա: «Արմենիայի» լրագրողուհին վիրավորվեց, «Հայլուրինը»՝ անտարբեր մնաց, իսկ դատավորն ասաց. «Օրագրի» խմբագիրն իրեն վատ է պահում, վիրավորում ոչ միայն դատարանի, այլեւ գործընկերների արժանապատվությունը»: Փաշինյանն, ի պատասխան, հերթական դասը տվեց դատավորին. «Վարքագիծն իրավաբանական կատեգորիա չէ»:

Հուզմունքից, թե նույն բանն անընդմեջ կրկնելուց, «Օրագրի» խմբագիրը հազի նոպայի մեջ ընկավ, ջուր խմեց, հայտարարեց, որ «ֆիզիկապես ի վիճակի չէ», իսկ որ ավելի կարեւոր է, ժամանակ չունի մասնակցելու դատին. ուշանում է Բաբկեն Արարքցյանին «Օրագրի» հյուրասենյակում ընդունելու միջոցառումից, որ առանց այն էլ երկու ժամով հետաձգել էր: Ըստ Փաշինյանի, հանդիպումը ծրագրված էր դեռեւս երեք շաբաթ առաջ, թեպետ նախորդ նիստում, երբ նշանակվում էր հերթական նիստը (ուրբաթ, ժամը 10:00-ին) այդ մասին համեստորեն լռեց: Հակառակ կողմը չհամաձայնեց հետաձգել նիստը, քանի որ ինքն էլ գործեր ունի եւ չի կարող ամիսներով ձգձգել գործը: Դատավորը որոշեց շարունակել քննությունը, սակայն հիմնական հայցի հեղինակները հեռացան դահլիճից: Ինքնակամ, «առանց հիմնավոր պատճառի» դահլիճը լքելու այս գործողությունը դատավորն անհարգալից վերաբերմունք որակեց դատարանի նկատմամբ՝ ընդհատելով նիստը: Դժվար է ասել, թե ինչպես կշարունակվի «ներկայացումը». դատավարական օրենսգիրքը, կարծես, լիարժեք չի կարգավորում հայցվոր կողմից դատարանը լքելու դեպքում կիրառվող «պատժամիջոցները», թեպետ, ինչպես ասացինք, հայցվորը տվյալ դեպքում նաեւ պատասխանող է:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Բաբկեն Արարքցյանը՝ պատանդական վիճակում

Երեկ ԱԺ «Հանրապետություն» խմբակցության նախագահ, ՀՀՇ վարչության անդամ Բաբկեն Արարքցյանը «Օրագիր» օրաթերթի հյուրասրահում հերթական անգամ հավաստիացրեց լրագրողներին, որ իրենց համար ընտրական նոր օրենսգիրք գոյություն չունի, քանզի այն ընդունվել է Սահմանադրության եւ կանոնակարգի պահանջների կոպիտ խախտումով: Իսկ փոփոխություններն ու լրացումները, ըստ պրն Արարքցյանի, արվել են կեղծումով, «որն իրականացվել է ԱԺ նախագահի, նրա տեղակալների դիրիժորությամբ եւ խորհրդարանի իշխանամետ մեծամասնության թողտվությամբ»:

Կբոյկոտի՞ ՀՀՇ-ն ԱԺ ընտրությունները, թե՞ այնուամենայնիվ կմասնակցի, դեռ որոշված չէ: Եվ ինչպե՞ս որոշվեր, երբ կուսակցությունը ղեկավարվում է հեռակա կարգով, ինչն անընդունելի է պրն Արարքցյանի համար: Նա առայժմ պահպանել է իր աշխատանքը կուսակցությունում եւ ՀՀՇ վարչության վիճակը նախագահի բացակայությամբ բնորոշում է «պարալիզված»: Այս ամենով հանդերձ, ըստ ԱԺ նախկին նախագահի, ընտրություններին մասնակցելու դեպքում ՀՀՇ-ն կանցնի 5 տոկոսի սահմանը, միայն թե քաղաքական այսօրվա իրավիճակում չշարունակվի փմփխոցի մթնոլորտ ստեղծվելը կուսակցության շուրջը:

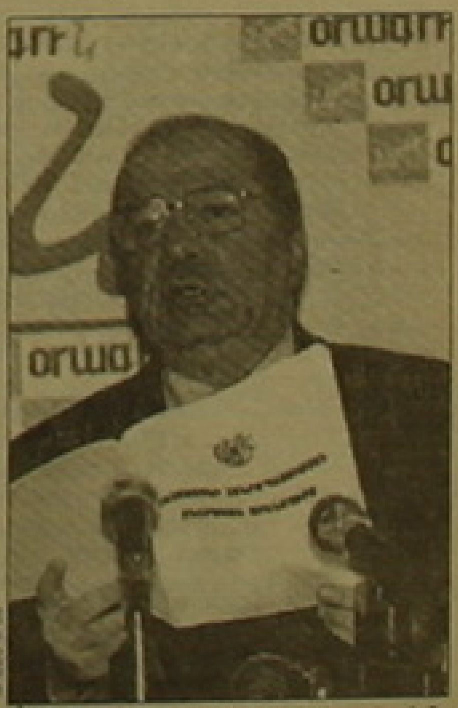

Հնարավոր դաշնակիցների թվում Բ. Արարքցյանը տեսնում է բոլոր աջ կենտրոնամետ ուժերին, ինչպես «Հայրենիք» պատգամավորական խումբը, «21-րդ դարը», ԼՂԿ-ն, որոնց մտահոգում է Հայաստանի Հանրապետության վրա շրջող «կարմրադարչնագույն ուրվականը»:

ԼԻԼԻԹ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ֆրանսահայ

Ալեքսիս Գովշյան. «Լավագույնս ծառայել համայնքի շահերին»

Ֆրանսահայ կազմակերպությունները միավորող «Ապրիլի 24-ի հանձնախումբը» ներկայումս բազում հոգսեր ունի. Սենատում Հայոց ցեղասպանության օրինագծի քննարկումը, Ժիլ Վենստենի գործը, Յունեսկոյում ապրիլին «Պետությունները եւ ցեղասպանությունը» սեմինարի անցկացումը, Փարիզում Եղեռնի զոհերի հուշարձանի կառուցումը եւ այլն: Մարտի 1-ին հանձնախմբի նախագահ Ալեքսիս Գովշյանը եւ Հայ դատի հանձնախմբի նախագահ Արա Գրիգորյանը 20 հազար ստորագրություն պարունակող խնդրագրերի առաջին տրցակը հանձնեցին Սենատի նախագահ Պոնսլեին: Նրանք նաեւ հանդիպում ունեցան վերջինիս աշխատակազմի ղեկավար Ալեն Մեհարի եւ Սենատի խոսնակի դիվանագիտական խորհրդատու Նիկոլա դը լա Գրանվիլի հետ: ՀԲԸՄ փարիզյան տեղեկագրին Ա. Գովշյանի տված հարցազրույցը ներկայացնում ենք որոշ կրճատումներով:

–«Ապրիլի 24-ի հանձնախումբը» ԱԺ-ի մայիսի 29-ի քվեարկությունից ի վեր իրականացնում է երկու կարեւոր ձեռնարկում՝ Սենատում Հայոց ցեղասպանության ճանաչման օրինագծի ընդունմանն ուղղված աշխատանքը եւ «Քոլեժ դը Ֆրանսում» Ժիլ Վենստենի ընտրության չեղարկումը: Ի՞նչ եք ծրագրում անել այդ առումով:

– Սենատի հետ կապված աշխատանքը կատարվում է ամեն օր եւ խորությամբ, քանզի Ֆրանսիայի ժողովրդի ներկայացուցիչների մայիսի 29-ի միահամուռ քվեարկությունից հետո ինքնին ենթադրվող արդյունքն իրականում դժվարամատչելի է դառնում, ցավոք, որոշ քաղաքական պատասխանատու գործիչներ հանդիմանում են օտար երկրի ճնշումն ու մտավորական միջամտությունը, ինչպես նաեւ նրա կողմից մեր հանրապետական հաստատությունների վիճարկումը:

Բարեբախտաբար դեռեւս կան տարբեր քաղաքական հայացքների տեր բազմաթիվ անձինք, որոնք պատրաստ են մեզ հետ պայքարել, որպեսզի արդարությունը հաստատվի դարիս առաջին ցեղասպանության զոհերին: Այսպես, «Ապրիլի 24-ի հանձնախմբի» մեջ մտնող Հայ դատի հանձնախմբի հետ սենատորներին եւ քաղաքական պատասխանատու գործիչներին հանդիպելու աշխատանք ենք ձեռնարկել:

Վենստենի գործի առնչությամբ մեր հանձնախմբի ծավալուն աշխատանքը հայտնի է: Բայց դա ըստ երեւույթին բավարար չեղավ, քանզի «Քոլեժ դը Ֆրանսում» եւ այլուր վիճարկվող նրա ընտրությունը վավերացվեց: Այդ վավերացման հաջողությունը ցույց է տալիս, որ նրա ընտրության պատասխանատուներն ուզում են հնարավորին չափ շուտ փակել այդ գործը: Մինչդեռ մեր եւ համամարդկային արժեքները կարեւորող բոլոր ժողովրդավարների կարծիքով գործը չի կարելի փակված համարել: Մենք բողոքարկման բոլոր օրինական միջոցները կօգտագործենք գործը շահելու համար: Այժմ հայտնվել ենք այնպիսի արտառոց իրավիճակում, երբ Վենստենի պաշտպաններն ընդունում են միաժամանակ թե ցեղասպանության իրողությունը, եւ թե Վենստենի կողմից դրա ժխտման հնարավորությունը: Ինչ-որ բան սխալ է, եւ մենք պատրաստ ենք լուծել այդ խնդիրը:

– Դուք ապրիլի 10-ին Յունեսկոյում սեմինար եք կազմակերպելու «Պետությունները եւ ցեղասպանությունը» թեմայով: Ի՞նչ եք ակնկալում դրանից:

– Իմ նախորդի՝ Ժան Վարուժան Կյուրեղյանի դրդմամբ կապեր հաստատվեցին Յունեսկոյի հետ: Վերջին տասնութ ամիսներին Ժիրայր Խաչիկյանն ուրիշ մտավորականների հետ ջանքեր է գործադրել, որպեսզի 1999 թ. ապրիլի 10-ին սեմինար անցկացվի Յունեսկոյում: Մենք չէինք ուզում կրկնել Սորբոնի համալսարանում անցյալ տարի Հայ դատի հանձնախմբի կատարած դրվատելի գործը: Ուստի ընտրվեց «Պետությունները եւ ցեղասպանությունը» թեման, որը թույլ կտա քննել Հռոմի 1998 թ. դիվանագիտական խորհրդաժողովից հետո միջազգային մշտական քրեական դատարան հիմնելու հեռանկարները:

Սեմինարը կվարեն հարգարժան անձինք՝ նախկին Հարավսլավիայի եւ Ռուանդայի հարցերը քննող Հաագայի դատարանի դատախազ Լուիզ Արբուրը եւ Հաագայի միջազգային մասնավոր իրավունքի խորհրդաժողովի գլխավոր քարտուղարի տեղակալ Կատրին Քեսեջյանը: Զեկուցողները նույնպես անվանի գիտնականներ են: Մենք ակնկալում ենք, որ սեմինարի աշխատանքները պատասխան կտան մարդկության դեմ գործված ոճիրների պատժելիության, ոճիրի փոխհատուցման հասկացության, փոքրամասնությունների պաշտպանության եւ ցեղասպանությունների ժխտման իրավաբանական պատժամիջոցների հարցերին:

– Նկատի ունենալով ներկա իրավիճակը, այս տարվա ապրիլի 24-ի միջոցառումները առանձնահատուկ բնույթ են կրելու: Դրանք ինչպե՞ս կընթանան եւ կոնկրետ ինչպիսի՞ իմաստ կստանան:

– Իրոք, այս անգամ ապրիլի 24-ը դիմավորելու ենք ունենալով ԱԺ-ում Հայոց ցեղասպանության միահամուռ ճանաչման օրինագիծը: Այդ ձեռքբերումը թույլ է տալիս ուրիշ ձեւով նայել իրերին եւ նոր իմաստ ու առանձնահատուկ բնույթ տալ հիշատակի միջոցառումներին: Այսպես, Հաղթակամարի տակ Անհայտ զինվորի գերեզմանին ծաղկեպսակներ դնելուց հետո թերեւս փոխենք երթուղին ԱԺ-ից շարժվելով դեպի Սենատ: Դա խորհրդանշական իմաստ կտա մեր այսօրվա կյանքին: Հանձնախումբը ներկայումս աշխատում է այդ նախագծի վրա եւ ցույցեր ու երթեր նախատեսում ապրիլի 24-ն ընդգրկող ամբողջ շաբաթվա ընթացքում, որպեսզի հնարավորին չափ շատ քաղաքացիներ միանան մեզ:

– Այդ ժամանակահատվածում սովորաբար վերարծարծվում է Փարիզում Հայոց ցեղասպանության զոհերի հուշարձանի կառուցման հարցը:

– Իրոք, ապրիլի 24-ի նախօրեին այդ հարցը մշտապես վերարծարծվում է: Արժե հիշեցնել, որ Փարիզում հուշարձանի կառուցման առաջին խնդրանքը ներկայացվել է 1978 թ. հունվարի 27-ին: Այն ժամանակ ֆրանսահայոց առաջնորդ Սիմոն արք. Մանուկյանը դիմել էր Փարիզի քաղաքապետ Ժակ Շիրակին: Թվում էր, թե վերջինս բոլոր որոշումներն ընդունել է, որպեսզի հուշարձանը կառուցվի: Այդուհանդերձ, 21 տարի անց մենք արձանագրում ենք, որ զանազան խուսանավումների միջոցով հուշարձանի կառուցումը մինչեւ օրս հետաձգվել է, ըստ որում հայ համայնքին մշտապես իշխանությունների համակրանքի արտահայտություններ են հասցեագրվել:

Ներկայումս Գյուտ արքեպիսկոպոս Նագգաշյանի անխոնջ ջանքերով այդ հարցը հասունացել է ու տարբեր հիշեցումներ են արվել: Հանձնախմբի եռանդուն աջակիցներ պարոնայք Դեյրմենջյանը, Կյուրեղյանը եւ Խաչիկյանը պատրաստել են հուշարձանի տեխնիկական իրագործման եւ ֆինանսավորման նախագիծը, որն անցյալ տարվա դեկտեմբերի 11-ին հանձնվել էր ներկայիս քաղաքապետ Ժան Տիբերիին եւ քաղաքապետարանի ծառայություններին: Բայց մինչեւ օրս մեր հանձնախմբին դեռեւս հայտնի չէ Փարիզի քաղաքապետարանի որոշումը: Մեզ պատասխանում են, թե իրավասու ծառայությունները դեռ ուսումնասիրում են նախագիծը:

– Ֆրանսահայ բոլոր կազմակերպությունները մտել են «Ապրիլի 24-ի հանձնախմբի» մեջ: Նման ընդհանուր համաձայնության հաստատումը նախադեպ է ստեղծում ֆրանսահայ համայնքի կյանքում: Ո՞րն է այդ հաջողության բանալին, եւ որո՞նք են հանձնախմբի հեռանկարները:

– Հաջողության բանալին ֆրանսահայ համայնքի բոլոր բաղադրիչների միավորման կամքն է՝ հանուն մեր օրինական պահանջների բավարարման: Չպետք է «միությունը» շփոթել «միավորի» հետ: «Ապրիլի 24-ի հանձնախմբի» անդամ յուրաքանչյուր կազմակերպություն պահպանում է իր բնութագիրը, ինքնությունը, յուրահատկությունը, բայց մյուս բոլորի հետ միասնաբար մասնակցում է ազգային հետաքրքրություն ներկայացնող մի շարք միջոցառումների:

Հանձնախմբի հեռանկարները կարելի է ամփոփել երեք բառով. ամրապնդում, զարգացում եւ ներկայացուցչություն: Մենք պետք է ամրապնդենք մեր գործողությունները, ձեռնարկված աշխատանքը եւ հասնենք մեր պահանջների բավարարմանը: Մենք պատրաստ ենք մեր գործողությունները զարգացնել համայնքի շահերին լավագույնս ծառայելու համար: Վերջապես մենք պետք է պայմաններ նախապատրաստենք ամենքի կողմից ճանաչված պաշտոնական ատյաններում եւ առաջին հերթին պետական իշխանության մարմիններում հայերի ավելի լայն ներկայացուցչության համար:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՄԱՐՏԻԿՅԱՆ
Փարիզ

Բանավեճ «Ֆիգարոյի» էջերում

ՀԲԸՄ փարիզյան տեղեկագիրը հաղորդում է, որ Փարիզի «Ֆիգարո» թերթի էջերում վերջերս նոր բանավեճ է ծավալվել Հայոց ցեղասպանության ճանաչման հարցի շուրջ: Թերթի փետրվարի 24-ի համարում տպագրված Հռոմի ակումբի գլխավոր քարտուղար Բերտրան Շնայդերի հոդվածում, որը վերնագրված է «Զղջման նեւրոզը», հեղինակը փորձ է անում կասկածի տակ առնել Հայոց ցեղասպանության իրողությունը՝ «հանուն ֆրանս-թուրքական բարեկամության»: Շնայդերն ինքն իրեն հարց է տալիս, թե անցյալին անդրադառնալու հաջորդական փորձերն արդյոք «ազգային նեւրոզի» արտահայտություն չե՞ն: Եվ ինքն էլ փորձում է պատասխանել, թե դա պատմաբանների գործն է, որոնք պատրաստ են «վերլուծել որոշ իրադարձությունների բարդությունը»: Հոդվածի երկրորդ մասում նա անդրադառնում է Հայոց ցեղասպանության խնդրին: «1915 թ. թուրք-հայկական պատերազմի սարսափները միակողմանի ուղղվածություն չեն ունեցել: Ինչպես վերջերս տեսանք Ռուանդայում, պատերազմները, անկախ դրանց բնորոշումից, առաջացնում են անթիվ տառապանքներ, դրանց զոհ են գնում կանայք ու երեխաներ, եւ հարկավոր է անվերապահորեն դատապարտել դրանք: Եղե՞լ է ցեղասպանություն: Միայն պատմաբանների միջազգային հանձնաժողովը կկարողանա պատասխանել այդ հարցին», գրում է հեղինակը: Այնուհետեւ նա փորձում է հարցը շաղկապել ֆրանս-թուրքական հարաբերությունների հետ, հայտարարելով, թե ցեղասպանության հարցը չի կարող հիմնավոր պատճառ համարվել Թուրքիայի հետ հարաբերությունները վատացնելու համար, «որն այսօր հանրապետական եւ աշխարհիկ, միանգամայն ժամանակակից երկիր է, եվրոպական գոտու ամենամեծ պետություններից մեկը»:

Շնայդերը փորձում է համեմատության եզրեր գտնել ֆրանս-գերմանական հարաբերությունների հետ: «Պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ Ֆրանսիայի ու Գերմանիայի հարաբերություններում եղած հակամարտությունները ու ատելությունը չեն խանգարել, որ երկու ժողովուրդների բարեկամությունն իրողություն դառնա: Հանուն անցյալի թույլ չտանք ֆրանս-թուրքական հարաբերությունների վատացում, անկախ տնտեսական շահերից կամ լոբբիների գործունեությունից, որոնք մտահոգված են մասնավոր որսատեղիներ համարվող որոշ շրջաններում թուրքական ձեռնարկությունների ազդեցության աճից: Անցյալը չժխտելով հանդերձ՝ վաղուց ժամանակն է նայել առաջ եւ կառուցել ապագան», ճոռոմաբանում է հոդվածագիրը: Հոդվածում նույնիսկ ահաբեկման երանգներ են նկատվում, քանզի հեղինակը նախազգուշացնում է, թե հակառակ դեպքում «մենք պատասխանատու կլինենք վաղվա նոր հակամարտությունների եւ դրանց զոհերի համար»:

«Ֆիգարո» թերթի մարտի 1-ի համարում, պատասխանի իրավունքից օգտվելով, հոդված է զետեղել «Ապրիլի 24-ի հանձնախմբի» նախագահ Ալեքսիս Գովշյանը: «Ֆիգարոն» Գովշյանի հոդվածը տպագրել է զգալի կրճատումներով, յուրահատուկ գրաքննության ենթարկելով: ՀԲԸՄ տեղեկագիրը հոդվածը վերարտադրում է ամբողջությամբ: Գովշյանը մասնավորապես գրում է, որ Թուրքիան վերստին ուշադրության կենտրոնում է Օջալանի գործի եւ մանավանդ քուրդ ժողովրդի առանցքային խնդրի առնչությամբ, ժողովուրդ, որի տարրական իրավունքները ոտնահարվում են: «Մինչ Թուրքիան հետեւում է իր անհերքելի եւ կործանարար տրամաբանությանը, որոշ ձայներ են հնչում նրան աջակցելու համար: Այսպես, մի նոր հոդված է հրապարակվել «Զղջման նեւրոզը» վերնագրով: Հոդվածագիրը խայտառակ եւ անընդունելի միջոցներով փորձում է բարելավել այդ երկրի նկարագիրը եւ հարցականի տակ առնել Հայոց ցեղասպանության իրողությունը: Իրոք, հոդվածում բոլոր հնարավոր եւ անհնար միջոցներն օգտագործվել են դահիճն ու զոհերին միատեսակ ներկայացնելու եւ մեզ նոր հակամարտությունների տանելու համար, եթե չթաղենք անցյալը»: Այնուհետեւ Գովշյանը գրում է, որ եթե նույնիսկ անցյալ համարենք սեփական տարածքում 1,5 մլն հայերի բնաջնջումը, այդուհանդերձ, պետք է խոստովանենք, որ միայն այդ իրողության ճանաչման շնորհիվ Թուրքիան կկարողանար ավելի լավ կառուցել իր ապագան, ինչպես դա նշում են նաեւ բազմաթիվ թուրք ժողովրդավարներ:

Գովշյանը մտացածին է համարում Շնայդերի այն խոսքերը, որոնք վերաբերում են զանազան լոբբիստական ուժերի կողմից «թուրքական ձեռնարկությունների հարաճուն ազդեցության» կասեցմանը: Սա միանգամայն նոր երեւույթ է: Իրոք, մինչեւ օրս հայտնի էր, որ Թուրքիան հանուն իր շահերի տնտեսական ճնշում է գործադրում Ֆրանսիայի եւ ֆրանսիական ձեռնարկությունների վրա: Այդ ճնշումն ու սպառնալիքները, իհարկե, չէին կարող երկար շարունակվել: Պատահական չէ, որ Շնայդերը հնարում է մի նոր վարկած լոբբիստների կողմից Թուրքիայի տնտեսական ազդեցության կասեցման փորձերի վերաբերյալ: Սակայն, ինչպես իրավացիորեն նշում է Գովշյանը, հենց Թուրքիան է, որ զգում է Ֆրանսիայի եւ մյուս եվրոպական երկրների կարիքը եւ ոչ թե ընդհակառակը: Այնուհետեւ հեղինակը մաղթում է, որ թուրքական պետությունը քաջություն ունենա վարվել Գերմանիայի նման, որպեսզի իրոք հարգանքի արժանանա: «Իր անցյալը ճանաչելով եւ հրեա ժողովրդից ներողություն խնդրելով՝ Գերմանիան հարգանքի արժանացավ: Այդպիսով նա կարողացավ ապագա կառուցել, որից շարունակում են օգտվել ամենքը եւ մանավանդ թուրքերը: Գուցե ավելի ճիշտ կլիներ վերջին փամփուշտներն օգտագործել լավագույն աշխարհի կառուցման համար, որտեղ չէր զգացվի ոչ զղջման նեւրոզի, ոչ էլ, մանավանդ, աշխարհի վերջն ավետող հոգեգարության կարիքը», եզրափակում է հեղինակը:

Պատրաստեց ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆԸ

ՌԱԿ Ֆրանսիայի շրջանային վարչության հայտարարությունը

Հանրապետության նախագահ Ժակ Շիրակը 1999 թ. փետրվարի 8-ի հրամանագրով վավերացրեց Ժիլ Վենստենի նշանակումը «Քոլեժ դը Ֆրանսի» թուրքական եւ օսմանյան պատմության ամբիոնի վարիչի պաշտոնում:

Պրն Շիրակն այսպիսով անտեսեց մտավորականների ու համալսարանական դասախոսների բողոքի լայն շարժումը եւ ֆրանսահայերի բողոքները, որոնք Վենստենին մեղադրում են 1915 թ. Հայոց ցեղասպանության առնչությամբ արած ժխտողական արտահայտությունների համար: Այդ քայլը եւ Սենատի վրա նախագահի գործադրած ճնշումները, որոնց նպատակն է թույլ չտալ, որ 1998 թ. մայիսի 29-ին Ազգային ժողովում Հայոց ցեղասպանության ճանաչման վերաբերյալ առաջին ընթերցմամբ ընդունված օրինագիծը դրվի Սենատի օրակարգում, ակնբախորեն ցուցադրում են հանրապետության նախագահի դիրքորոշումը:

Այդ դիրքորոշմամբ պրն Շիրակը հակադրվում է վերջին 10 տարիներին Հայ դատի օգտին ֆրանսիացի պատգամավորների ձեռնարկած եւ Ռամկավար Ազատական կուսակցության աջակցությունը ստացած գործողություններին:

Վենստենի գործը եզակի դեպք չէ: Թուրքիայի կառավարությունը ֆինանսավորում է իր ժխտողական վարկածների հետեւորդ պատմաբաններին համալսարանական միջավայր մտցնելու մի ծրագիր: ԱՄՆ-ում այդ գործողությունները արդեն բողոքի շարժումներ են առաջացրել համալսարաններում:

Ֆրանսահայերը չեն կարող ընդունել «Քոլեժ դը Ֆրանսում» ժխտողական վարկածների տարածումը ձեռնածությունների միջոցով կամ այդ հարգված հաստատության դարավոր ավանդույթների պահպանման պատրվակով: Ռամկավար Ազատական կուսակցությունն աջակցում է ֆրանսահայ կազմակերպությունները միավորող «Ապրիլի 24-ի հանձնախմբի» գործունեությանը եւ հավանություն տալիս այն բողոք-դիմումին, որ նա մտադիր է Պետական խորհրդին ներկայացնել «Քոլեժ դը Ֆրանսի» խայտառակ քվեարկությունը չեղյալ հայտարարելու նպատակով:

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **միջազգային**

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

«Մենք պետք է ավելի բարձր մակարդակներին համապատասխան գործենք»

Խորհուրդ է տալիս Ջեյմս Ռասելն իր հրեա ազգակցին

Հրատարակված նախորդ լրատվություններից ինչպես «Միրոր սփեքթեյթրի», այնպես էլ «Ազգի» ընթերցողները լավատեղյակ են ծագումով հրեա ամերիկացի ղեկավարների հօգուտ Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի վարած ներկա քաղաքականության հանդեպ հայտնի պրոֆ. Ջեյմս Ռասելի ունեցած դիրքորոշմանը: Հարվարդի համալսարանի հայագիտական ուսումնասիրությունների կենտրոնի հարգարժան պրոֆեսորը իր վերջին փետրվարի 22-ի նամակը ուղղել է կառավարական եւ միջազգային գործերի գրասենյակի փոխտնօրեն Բարրի Ջեյկոբսին: Թարգմանաբար ներկայացնում ենք այդ նամակը՝ քաղված «Ազգ-Միրոր սփեքթեյթր» համակարգչային ծառայությունից:

Հարգելի պրն Ջեյկոբս,

Շնորհակալություն փետրվարի 18-ի Ձեր նամակի համար՝ ի պատասխան «Նյու Յորք թայմսի» էջերում Թուրքիայի Հանրապետության 75-ամյակի առթիվ Ձեր շնորհավորական հայտարարությանը հաջորդած իմ հոդվածին: Կուզենայի պատասխանել Ձեր առաջ քաշած մի քանի կետերին, բայց նախ թույլ տվեք մի քանի փաստեր հանձնել Ձեր ուշադրությանը: Մայրս սեֆարդական հրեաներից է, որոնք Իսպանիայից եւ Պորտուգալիայից գաղթել են Յունաստան, Անգլիա եւ Ամերիկա: Մեր ընտանիքը մասամբ սալոնիկցի է (քաղաք եւ նավահանգիստ Յունաստանում), մասամբ էլ թեքուանցի (քաղաք Մարոկոյի հյուսիս-արեւմտյան մասում): Մեր ազգականների մեծամասնությունը ոչնչացվել է նացիստների կողմից, եւ ես քաջատեղյակ եմ, թե ինչ լավ ընդունելության են արժանացել իմ նախնիներն Օսմանյան Թուրքիայում: Երկու անգամ եղել եմ Թուրքիայում, մի քիչ խոսում եմ թուրքերեն եւ դպրոցական տարիներից ընկերություն եմ արել թուրքերի հետ: Ատելությունն ինձ համար խորթ երեւույթ է: Հայրս գալիցիացի է: Այնտեղ՝ Լեհաստանում մեր ընտանիքը նույնպես ոչնչացվել է պատերազմի տարիներին: Հարվարդ գալուց առաջ ես դասավանդել եմ Երուսաղեմի եբրայական համալսարանում: Իսրայել եմ գնում այնքան հաճախ, ինչքան հնարավոր է: Երբ Լոնդոնում ուսանող էի, գլխավորում էի Արեւելյան եւ աֆրիկյան ուսումնասիրությունների դպրոցի իսրայելական ընկերությունը: Այժմ հայկական ուսումնասիրությունների կենտրոնում եմ աշխատում՝ ապրուստս վաստակելու համար, սակայն չեմ պատկանում հայկական եւ ոչ մի կուսակցական խմբավորման: Իսրայելի եւ հրեա ժողովրդի շահերի մասին ոչ մեկի դասախոսությունը լսելու կարիք չեմ զգում: Իսրայելն ու Ամերիկան ժողովրդավար երկրներ են, եւ այդ երկրների ժողովուրդներն իրենք պետք է որոշեն իրենց շահերը: Եվ քանի որ ես լիբերալ եմ, եւ ոչ նեոպահպանողական, կարծում եմ այդ շահերը որոշելիս հաշվի պետք է առնեն նաեւ մարդու իրավունքների պաշտպանության հարցերը:

Դուք գրում եք՝ (թուրքերի) ժողովրդավարությունը կարող է արեւմտյանի հետ համեմատած կատարյալ չլինել, օգտագործում եք այլ էվֆեմիզմներ՝ կոծկելու այնպիսի վայրագ եւ հաճախակի բացահայտ չարագործություններ, որ էվֆեմիզմներն իրենք դառնում են լոկ կեղծիքներ: Քաղբանտարկյալներին կտտանքների ենթարկելը սովորական երեւույթ է Թուրքիայում: Այդ բանտարկյալների թվում կան լրագրողներ, որոնք պարզապես խաղաղ լուծում են առաջարկում Քրդական հարցին, կամ էլ խոսում են Հայկական ցեղասպանության մասին: Ինչպես գիտեք, խորհրդարանի մի քանի պատգամավորներ զրկվեցին իրենց անձեռնմխելիության իրավունքից եւ մեղադրվեցին պետական դավաճանության մեջ, միայն նրա համար, որ համարձակվեցին քրդերեն խոսել ամբիոնից կամ քրդերին հատուկ գույներով վզնոցներ օգտագործել:

Նման ժողովրդավարությունը համեմատել Իսրայելի ժողովրդավարության հետ, որտեղ խորհրդարանի արաբ (եւ նույնիսկ հրեա) անդամները հաճախակի մերժում են ընդունել այդ պետության օրինականությունը, նշանակում է անարգել խոսքի ազատությունը Իսրայելում:

1895-1922 թթ. ընկած ժամանակահատվածում երկու իրարահաջորդ օսմանյան կառավարություններ ոչնչացրին հայ ժողովրդին, նախապես խլելով ու զավթելով նրա տարածքը: Կոտորածի երկրորդ ալիքը, որն սկսվեց 1915-ի ապրիլին, մանրամասնորեն ծրագրված էր նախօրոք եւ ընդգրկեց համարյա ամբողջ Անատոլիան, բացառությամբ մի քանի քաղաքների, որտեղ արտասահմանյան դիվանագիտական ներկայությունը զգալի էր: Մինչեւ օրս Թուրքիան աղավաղում է ամբողջ պատմությունը: Նույնը երեւի նացիստները կանեին հրեաների ոչնչացման հարցում, եթե երբեւէ իշխանության ղեկին մնային պատերազմից հետո:

Երբ քրդերն սկսեցին պայքարել հանուն իրենց իրավունքների, թուրքերը Անատոլիայում ծավալեցին սարսափի մի իշխանություն: Իրենց մղած «պատերազմի» ընթացքում թուրքական անվտանգության ուժերն սպանել են ավելի քան հարյուր հազար քրդերի, ավերել են հազարավոր գյուղեր, մեծ քաղաքներ քշել միլիոնավոր մարդկանց, Վիետնամի օրինակով ստեղծել «մարտավարական գյուղակներ», որտեղ տիրավոր չքավորություն է տիրում: Երեւի 20 միլիոն քրդեր կան Թուրքիայում եւ հարեւան երկրներում, բայց միայն Թուրքիայում նման բան կարող է տեղի ունենալ: 1997-ի հունիսին ես Վանում էի: Մի քուրդ երիտասարդ հրավիրեց ինձ դպրոցում անգլերեն լեզվով թեմադրություն դիտելու: Նա նույնպես ցանկանում էր գրչընկեր ունենալ, ասացի, որ կգրեմ նրան անգլերենով, եթե նա ինձ պատասխանի քուրմանջի լեզվով: «Յասակ դիր» (արգելված է), շշուկով ասաց նա վախը դեմքին: Նրան թույլատրվում էր անգլերեն լեզվով Շեքսպիր խաղալ, բայց չէր թույլատրվում իր մայրենի լեզվով նամակ գրել ինձ: Հանդիպեցի երկու ուրիշ քուրդ ուսանողների եւ նրանց նվիրեցի ինձ հետ ունեցած գրքերից մի քանիսը. Ուիլյամ Բարոուզ, Ալեն Գինզբուրգ եւ այլն: Հետագայում նրանք կարողացել էին ինձ տեղեկացնել, որ այդ գրքերը առգրավել է ոստիկանությունը: Եվ սրանք, պրն Ջեյկոբս, դեռ փոքր միջադեպեր են համեմատած այն տիրավոր սարսափների հետ, որոնք ամեն օր են տեղի ունենում Քրդստանում:

Դուք նաեւ գրում եք, որ Թուրքիային պաշտպանելով չենք ցանկանում խանգարել Հայաստանի բարգավաճմանը կամ Արեւմուտքի հետ նրա սերտ կապերի հաստատմանը: Շնորհակալություն, բայց երբ Ղարաբաղի հայկական շրջանը անկախություն ձեռք բերեց, Բաքվում եւ Սումգայիթում կոտորածներն անպատասխան էին, դրանց ավելացավ շրջափակումը Թուրքիայի կողմից: Բարեբախտաբար թուրքերն այլեւս չեն կարող հարձակվել Հայաստանի վրա եւ ավերել: Հայերն ուժեղ հարեւաններ ունեն հյուսիսում (Ռուսաստանը) եւ հարավում (Իրանը): Գուցե դաս վերցնեք հայկական արտաքին քաղաքականությունից: Հակառակ Իրանի հետ մոտիկությանը, մենք չենք լսում հայկական քաղաքների ուրախության ձայները, երբ, ասենք, «Հզբոլլահն» սպանում է հրեաներին:

Հայաստանն ու Ռուսաստանը բարեկամներ են, բայց Հայաստանը բարեկամ է նաեւ Ամերիկային: Եվրամիության քննադատական վերաբերմունքը Թուրքիայի նկատմամբ դուք վերագրում եք «շատ մեկնաբանների», համաձայն որոնց այդ վերաբերմունքը «խորը նստած մշակութային, կրոնական եւ պատմական նախապաշարումների հետեւանք է»: Թույլ տվեք հարցնել, ովքե՞ր են այդ մեկնաբանները: Հոգեբույժներ, որոնք սիրողական մակարդակով պատմությա՞մբ են զբաղվում: Դա բոլորովին էլ համոզիչ չէ: Դուք չեք կարող ձեւացնել, թե պատասխանում եք երկու կողմին էլ: Չեք կարող ստահող քաղցրություն անել հօգուտ Թուրքիայի (եթե Ձեր անունը չլիներ հոդվածի վերեւում, պիտի ենթադրեի, թե թուրքական դեսպանատունն էր տրամադրել թերթին) եւ չզայրացնել հայերին ու քրդերին, քանի որ Ձեր արարքով դուք օգնում եք Թուրքիային ոտնակոխ անելու նրանց իրավունքները եւ աղավաղելու, անարգելու նրանց պատմությունը: Տիգրիսի եւ Եփրատի ակունքները գտնվում են թուրքական Քրդստանում: Իրաքյան Քրդստանում նավթ կա: Մինչդեռ իրանյան Քրդստանը առայժմ հայտնի չլինելով իր ընդերքի հարստություններով, այնուամենայնիվ, հրաշալի լեռնային մի տարածաշրջան է, որտեղ մարդիկ գեղեցիկ գորգեր են պատրաստում:

Քրդական պետության ստեղծումն ընդամենը ժամանակի հարց է: Եվ ստեղծվելու դեպքում՝ Հայաստանի դաշնակիցն է լինելու: Այդ ժամանակ որտե՞ղ են լինելու Իսրայելի համար անհրաժեշտ նավթն ու ջուրը: Ներկայումս Թուրքիան փորձում է Իսրայելի վզին փաթաթել «եթե սիրում ես ինձ, իմ շանն էլ պետք է սիրես» քաղաքականությունը, որն, ի դեպ, ձեռնտու է ինչպես Իսրայելին եւ Ամերիկային, այնպես էլ Թուրքիային: Բարեբախտաբար, պրն Ջեյկոբս, Ամերիկա-հրեական կոմիտեի եւ նրա կառավարման եւ միջազգային գործերի գրասենյակի անդամները ամերիկացի հրեաների ընտրած ներկայացուցիչները չեն: Ինձ նման մարդիկ էլ կան, որոնք գնված քարոզիչներ չեն, ոչ էլ քաղաքագետներ, այլ իսկական գիտնականներ, որոնք լեզուն գիտեն եւ բավականաչափ խիղճ ունեն իմանալու համար, թե ինչ ստեր եք հրամցնում եւ հարկ եղած դեպքում չեն վախենա ընդդիմանալ Ձեզ: Հազարավոր քուրդ հրեաներ էլ կան: Եվ, անշուշտ, հազարավոր թուրքեր, որոնք գիտեն ճշմարտությունը եւ ծարավի են, որ բացահայտվի: Նրանք, հավատացեք, մեզանից ավելի են տանջվում: Իսկ Աբդուլլահ Օջալանի ձերբակալումն ի վնաս Թուրքիայի է: Նրանք չեն կարող այլեւս վերահսկել լրատվամիջոցների հաղորդումները: Այնպես որ իմ խորհուրդն է Ձեզ, հրեայից հրեային, թողնել այդ աշխատանքը, որտեղ Ձեզ ստիպում են սուտ խոսել: Մենք պետք է ավելի բարձր մակարդակներին համապատասխան գործենք:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ռուսաստանի ԱԳՆ-ում վերականգնվել է գլխավոր քարտուղարությունը

Ռուսաստանի Դաշնության արտաքին գործերի նախարարությունում ստեղծվել է ՌԴ ԱԳՆ գլխավոր քարտուղարի պաշտոն: Նախարար Իգոր Իվանովի հրամանով այդ պաշտոնում է նշանակվել Ալեքսանդր Լոսյուկովը: Մինչ այդ նա եղել է ԱԳՆ Ասիայի 2-րդ դեպարտամենտի տնօրենը, զբաղվել է Ճապոնիայի եւ Հարավարեւելյան Ասիայի պետությունների ընկերակցության ԱՍԵԱՆ-ի անդամ երկրների հետ կապերի հարցերով: Ավելի շուտ աշխատել է որպես ԽՍՀՄ դեսպանության դեսպանորդ-խորհրդական Ֆիլիպիններում, ՌԴ դեսպան Ավստրալիայում ու Նոր Զելանդիայում:

Ինչպես տեղեկացրել է Ա. Լոսյուկովը, ԱԳՆ գլխավոր քարտուղարությունը միավորել է այդ նախարարության գործադիր քարտուղարությունը, նախարարի եւ փոխնախարարների քարտուղարությունները: Նոր մարմնի խնդիրներն են կատարելագործել նախարարության ներքին աշխատանքը, ինչպես նաեւ ԱԳՆ-ի եւ նրա ստորաբաժանումների փոխհարաբերությունները երկրի կառավարության, ֆեդերալ այլ գերատեսչությունների հետ: Պարտականությունների շրջանակը լայն է՝ կառավարության ու նախագահի ադմինիստրացիայի համար տարաբնույթ փաստաթղթեր, տեղեկատվություն հավաքելուց ու տարածելուց մինչեւ փոխհարաբերությունների համակարգում ԱԳՆ-ի տարբեր ստորաբաժանումների միջեւ, պետական տարբեր կառույցների հետ: Նոր դեպարտամենտում կաշխատի շուրջ 200 մարդ՝ ինչպես դիվանագետ, այնպես էլ տեխնիկական աշխատակից: Անկասկած, ողջ աշխատանքն անցնելու է նախարարի ղեկավարությամբ: Դա համեստ, սակայն շատ պատասխանատու վարչական պաշտոն է, հայտարարեց Ա. Լոսյուկովը:

Նման մարմին ստեղծելու անհրաժեշտությունը զգացվում էր վաղուց, շարունակեց նա: Բանն այն է, որ գլխավոր քարտուղարությունը նոր հասկացություն չէ ԱԳՆ-ի համար՝ ժամանակին գոյություն է ունեցել, սակայն լուծարվել է, բայց այդ օղակի «հետեւորդները», որ կատարում էին նրա գործառույթները, միշտ եղել են: Վերջին շրջանում այդ խնդիրները կատարում էր ԱԳՆ գործադիր քարտուղարությունը: Այժմ տեղի է ունենում նախարարության ներսում գործառույթների կարգավորում, եւ այդ դեպարտամենտը վերականգնվել է, նշեց Ա. Լոսյուկովը:

Նոր գլխավոր քարտուղարն իր առաջնահերթ խնդիրը համարում է հետեւյալը. ներքին վերակառուցումը պետք է ընթանա ճիշտ, հանգիստ, չխախտելով աշխատանքի սովորական ռիթմը: Կարեւոր է նախարարությունում ստեղծել թիմի մթնոլորտ:

ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչն իր երջանկությունն է գտել Վրաստանում

Մինչ Վրաստանի խորհրդարանը քննարկում է այս տարվա բյուջեի հիմնական ցուցանիշները (դրանք հաստատելուց է կախված Միջազգային արժութային հիմնադրամի օգնության շարունակությունը), Թբիլիսիում հիմնադրամի առաքելության ղեկավար Հանթեր Մոնրոն իր որոշումն արդեն ընդունել է՝ այդ երկրին կարելի է վստահել: Նրա թիկունքն այսուհետ պաշտպանվելու է տիկինը, որը վրացուհի է՝ ֆրանսերենի դասախոս Մայա Թարաշվիլին: Նրանք ծանոթացել են մի քանի շաբաթ առաջ, Գուդաուրի լեռնադահուկային հանգստավայրում, իսկ ամուսնության արարողությունը տոնեցին օրերս:

Ինչպես նշում են տեղական դիտորդները, վերջին ժամանակներում ավանդույթ է դարձել, որ օտարերկրյա դիվանագետներն ամուսնանում են Վրաստանում: Առաքելության ավարտին վրացուհի ընտրյալների հետ են մեկնել ԱՄՆ-ի, Իսրայելի, Գերմանիայի դեսպանները, ԵԱՀԿ երկու աշխատակիցներ: Այժմ վրաց հարսնացուների նշանառության տակ է Իսրայելի նոր դեսպանը, որը հեռատեսորեն Կովկաս է ժամանել ամուրի կարգավիճակով:

Ադրբեջանը ավելացնելու է խավիարի արտադրության ծավալները

Ադրբեջանի «Ազերբալըկ» պետական ձկնորսական ընկերությունը հայտարարել է խավիարի արտադրությունն ավելացնելու մտադրության մասին՝ դրա տարեկան ծավալը հասցնելով 6 տոննայի: Անցյալ տարի խավիարի արտադրությունն այդ հանրապետությունում կազմել է 4,5 տոննա: Այդ ծրագիրը չի կարելի առանձնապես համարձակ համարել, քանի որ մինչ ԽՍՀՄ-ի տրոհումն Ադրբեջանն արտադրում էր տարեկան 12 տոննա խավիար, նշում է Ռոյթեր գործակալությունը: Այդ ռազմավարական արժութաբեր ապրանքի արտադրությունն ավելացնելու համար Ադրբեջանի իշխանություններին անհրաժեշտ կլինի ավելի խիստ միջոցներ կիրառել կասպյան ջրերում տիրություն անող որսագողերի դեմ, գրում է գործակալությունը:

Պատրաստեց
ՏԻԳՐԱՆ ԵԼՈՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հովհաննես Թումանյանի անունը կրող մանկական գրադարանը Էջմիածին քաղաքի մշակույթի հնագույն օջախներից է: Հիմնադրվել է 1951 թ. հունիսին: Սկզբում ոչ այնքան հարմար, հետագայում հանրային գրադարանի համար համեմատաբար լավագույն պայմաններ ունեցող շենքում: Գրադարանի եւ նրա նվիրյալ ու հմուտ աշխատողների նպատակը մեկն է՝ դպրոցահասակ երեխաների մեջ գրականության սեր արթնացնել, դաստիարակել հայրենասիրություն, բարություն ու ազնվություն, հաղորդակից դարձնել հայ ժողովրդի դարավոր մշակույթին, նախնիների ազգային ավանդներին: Դա գրադարանին հաջողվել է: Ունենալով գրքային հարյա հայ բոլոր մանկագիրները: Ինչ տիպի միջոցառում էլ կազմակերպվել է գրադարանում, ինչ գրքի քննարկում եղել, մշտապես ներկա է գտնվել ամենասիրելի բանաստեղծը՝ Հովհաննես Թումանյանը:

Գրադարանի միջոցառումների սրահի դիմացի պատը ծեւավորված է մեծ բանաստեղծի ստեղծագործությունների հերոսների պատկերներով: Մեծ պլանով շունն ու կատուն են, մյուս պատերին ու ցուցափեղկերին տեղ են գտել բանաստեղծի այլ գործերի նկարազարդումները, տարբեր տարիներին լույս տեսած գրքերը: Մի խոսքով, Թումանյանի աշխարհն է, նրանով է շնչում գրադարանը: Բանաստեղծի 130-ամյակի առթիվ անց է կացվում թումանյանական միամսյակ:

չի կարող ուժեր, նորովի կազմակերպել այն բոլորը, ինչը կապված է մեծ բանաստեղծի 130-ամյակի հետ:

Գրադարանը, ցավոք, ունի նաեւ կարիքներ, մտահոգիչ հոգսեր, որոնք մի տեսակ արգելակում, խամրեցնում են այն ձեռքբերումները, որոնք եղել են նախկինում: 50-ից ավելի հայերեն եւ ռուսերեն լեզուներով տպագրվող թերթերից եւ ամսագրերից, որոնք ստանում էր գրադարանը, այսօր ընդհատումներով ստացվում է միայն «Կանչ» թերթը, իսկ վերջին տասը տարիներին գրադարանը չի ստացել ոչ մի կտոր գրականություն: Մանկական գրականության մեծ մասը, ինչպես հայտնի է, օգտագործումից շատ շուտ է դուրս գալիս, մինչդեռ նախկինում գրադարանը

Էջմիածին. Մանկական գրադարանում մշտապես Թումանյանի հետ

ռուս ֆոնդ (32 հազար կտոր), գրադարանը սպասարկում է ոչ միայն քաղաքի, այլեւ Էջմիածնի տարածքի գյուղական բնակավայրերի մանուկ ընթերցողներին: Որպես կենտրոնական մանկական գրադարան, մեթոդական օգնություն է ցույց տալիս մանկական ու հանրային մյուս գրադարաններին՝ մշտապես գրքերի քննարկումների, արվեստի գործիչների հանդիպումների, սեմինարների եւ միջոցառումների ժամանակ պահպանելով իր ավագության եւ կազմակերպչի դերը:

Գրադարանի մանուկ ընթերցողների հետ հանդիպումներ է ունեցել մեր գեղանկարչության նահապետը՝ Մարտիրոս Սարյանը: Մտերմիկ զրույցի են բռնվել Ստեփան Զորյանը, Գարեգին Սեւունցը, Սիլվա Կապուտիկյանն ու Վարդգես Պետրոսյանը, Գրիգոր Խանջյանն ու Գեղամ Սարյանը, Մկրտիչ Կորյունը, Հովհաննես Ղուկասյանը, համա-

«Թումանյանը որպես մանկագիր», «Թումանյանը ժամանակակիցների հուշերում», «Թումանյանը երաժշտության մեջ», «Թումանյանի եւ Աղայանի բարեկամությունը», «Թումանյանն ու Հովհաննես Հովհաննիսյանը» գրական-երաժշտական ցերեկույթներ, տիկնիկային թատրոնի ներկայացումների կազմակերպում, ընթերցումներ, էքսկուրսիաներ Թումանյանի տուն-թանգարան: Ահա ոչ բոլոր ծրագրերը, որոնք իրականացվելու են միամսյակի եւ տարվա ընթացքում:

Գրադարանի աշխատողներ Ազգուշ Կարապետյանը (տնօրեն), Օֆելյա Բաղդասարյանը (գլխավոր գրադարանավար), Սուսաննա Ստեփանյանը, Մարգո Մանուկյանը (գրադարանավարներ), որոնք բոլորն էլ երկար տարիների փորձ ունեն, նոր ու հետաքրքիր միջոցառումներ կազմակերպելու որոնումների մեջ են: Ձգտում են ընդգրկել ավե-

տարեկան 1500-2000 կտոր պատկերազարդ եւ բարձր որակով տպագրված գրքեր էր ստանում: Շուկայական հարաբերությունները չպետք է իրենց կնիքը դնեն մշակույթի օջախների, տվյալ դեպքում մանկական գրադարանի գործունեության վրա: Իշխանությունները պետք է որոնեն լուծման այլ ուղիներ, չորն ու թացը չպետք է վառվեն միեւնույն անտարբեր վերաբերմունքից: Երեխաների հոգեւոր հացի մասին իրենց ազգօգուտ վերաբերմունքը պետք է հանդես բերեն նաեւ բարերարները: Նշված եւ մի քանի այլ խնդիրների լուծման համար շահախնդիր պետք է լինի առաջինը Էջմիածնի քաղաքապետարանի «Կրթություն» միացյալ տնօրենությունը, որի ենթակայության տակ է գտնվում գրադարանը, եւ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունը:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ

Լոռու մարզում կիրականացվեն կրթական նոր ծրագրեր

Երեկ աշխատանքային այցով Վանաձոր էին ժամանել ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարար Լեւոն Մկրտչյանը, փոխնախարար Ռուսանիկ Մառությանը եւ գործերի կառավարիչ Արմեն Փաշայանը: Լոռու մարզպետ Հենրիկ Քոչինյանի, փոխմարզպետ Դավիթ Լոքյանի եւ կրթության վարչության պետ Արամ Քոչարյանի հետ մարզպետարանում նրանք քննարկեցին Վանաձորի պոլիտեխնիկական եւ տեխնոլոգիական տեխնիկումների միավորման, դրանցից առաջինի շենքը թիվ 13 դպրոցին տրամադրելու, բուհական եւ դպրոցական ուսուցման համակարգերի կատարելագործման եւ կարեւոր այլ հարցեր: Նախարարը հանդիպման վերջում պատասխանեց լրագրողների հարցերին, որոնք վերաբերում էին մասնավոր բուհերին, ընդունելության քննություններին, տարածաշրջանային բուհեր ստեղծելու գաղափարին եւ այլն: Այնուհետեւ հյուրերը մարզպետի եւ փոխմարզպետի հետ այցելեցին Վանաձորի պետական մանկավարժական ինստիտուտ, ՀՊՃՀ Վանաձորի մասնաճյուղ, թիվ 3, 23 եւ 5 դպրոցներ:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ,
Վանաձոր

Սփյուռքահայ տաղանդավոր արձակագիր, պատմաբան, մասնագետ, խմբագիր, հրատարակիչ եւ մանկավարժ

ՍԻՄՈՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆԻ

ծննդյան 85-րդ տարելիցին

նվիրված հիշատակի եւ մեծարանքի հոբելյանական ցերեկույթը տեղի կունենա Երեւանի Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը մարտի 22-ին, ժամը 16:00-ին:

Իսկ գրողին եւ հասարակական գործչին նվիրված ցուցահանդեսը կբացվի Հայաստանի Ազգային գրադարանում մարտի 23-ին, ժամը 13:00-ին:

ՆՈՐ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

Մարտին Մանտոյանի «Արեւամանուկի» ծնունդը

Տակավին վերջերս 75 տարեկանում իր մահկանացուն կնքեց Մարտին Սեդրակի Մանտոյանը: Ծնվել է Բաքվում, ապրել Հյուսիսային Կովկասում, Թիֆլիսում, ապա՝ Երեւանում:

Մասնակցել է Մեծ հայրենականին, ավարտել է Մոսկվայի տրանսպորտային ինժեներների համամիութենական ինստիտուտը: Երկար տարիներ աշխատել է արտադրությունում, հսկիչ բանվորից հասել է գլխավոր տեխնոլոգի պաշտոնին: Եղել է նորարար, զբաղվել նաեւ մանկավարժությամբ:

Ուր էլ եղել է, ինչով էլ զբաղվել է, նրանից անբաժան է եղել բանաստեղծությունը: Հանրապետական եւ սփյուռքահայ մամուլում տպագրվելուց հետո նրա ստեղծագործությունները լույս են տեսել առանձին գրքով, ուր ամփոփված են մանուկների մասին եւ մանուկների համար նախատեսված բանաստեղծություններ, հարցուպատասխաններ, բալլադներ: Գիրքը հեղինակը նվիրել է թոռնիկներին:

Արեւային խոսքով խորագրված ժողովածուն ունի հետեւյալ բաժինները. «Արեւաշող Հայաստան», «Արեւն ինձ հետ», «Արեւամանուկներ», «Արեւի ծաղկահանդես», «Արեւը բոլորինն է», «Արեւի ջուր ծածանչները», «Արեւի ճամփով»: Գիրքն ավարտվում է բառախաղերով, որոնք մանուկների համար աշխույժ ժամանցի առիթ կարող են լինել:

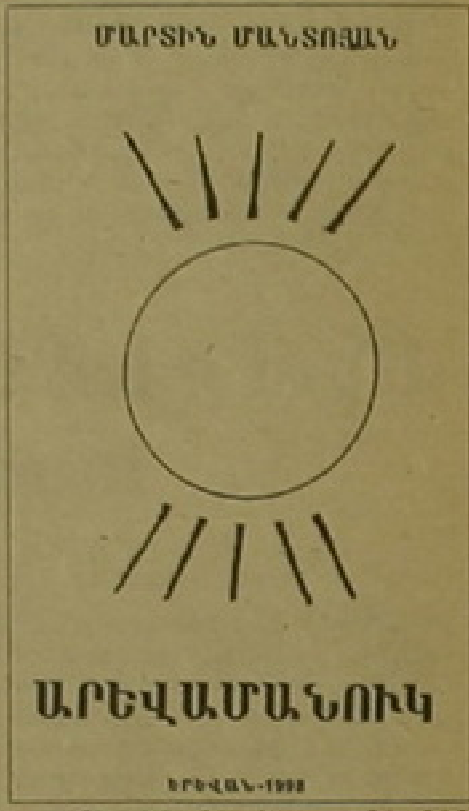

Գիրքը խմբագրել, ձեւավորել եւ առաջաբանը գրել է Հայաստանի լրագրողների միության անդամ, Մալաթիա-Սեբաստիա համայնքի կրթության եւ մշակույթի բաժնի վարիչ Ռաֆայել Մարտիրոսյանը:

Մի հատված առաջաբանից. «Լույսով, բարությամբ եւ սիրով թաթախուն այս գիրքն անմեղության քնքշագին արահետներով մեզ տանում է մեր եւ բոլորիս մանկության հրաշք աշխարհը, ուր խնկարկվում եւ փառաբանվում են արեւը, հայրենիքը, մայրը, իմաստասիրական խորհուրդ-խրատներով մանուկների անեղծ հոգիներում պատվաստում բարին, վեհը, առաքինին... Արեւի պես նորամանուկ, արեւի պես հավերժական է գրքի ընդհանրական բեմաշիկան՝ մանկան աշխարհն իր ողջ պարզությամբ ու գունագեղությամբ, ինչը յուրովի է բացահայտում ու ներկայացնում հեղինակն իր անպաճույճ ու մաքրամաքուր գրչի հնարանքներով»:

Վերջին տարիներին շատ գրքերում են առկա վրիպակներ: Ուրախալի է, որ այս ժողովածուում տրված է նկատված վրիպակների ցանկը:

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՎՆԱՆՅԱՆ

ՀԱՄԵՐԳԱՍՐԱՀ

Առջեւում քրտնաջան աշխատանքի տարիներ են

Քիչ չեն դեպքերը, երբ արվեստագետների ընտանիքի զավակը գենետիկորեն կրում է նախնիների տաղանդը: Թերեւս դեռատի դաշնակահարուհի Արուս Աճեմյանը դրա վառ օրինակն է: Նա ծոռնուհին է անվանի դերասանուհի Արուս Ասրյանի եւ ռեժիսոր Վարդան Աճեմյանի, թոռնիկը կոմպոզիտոր Ալեքսանդր Աճեմյանի:

Մանկուց Արուսը զարմացրել է հարազատներին թե դերասանական, թե՛ երաժշտական օժտվածությամբ: Գուցե եւ իրականանար աղջնակի դերասանուհի դառնալու ցանկությունը, եթե երաժշտության ձգողականության ուժը ավելի զորավոր չգտնվեր: Ընդունվելով Չայկովսկու անվան երաժշտական տասնամյակի մասնագիտացված դաշնամուրային բաժին՝ Արուսը տարիների հետ խորանում է երաժշտության դյութիչ աշխարհում, ուր նրան առաջնորդում է սիրելի ուսուցչուհին՝ պրոֆեսոր Ռոզա Թանդիլյանը: Նրա նվագացանկում իրենց հաստատուն տեղն են գրավում Բախի, Մոցարտի, Բեթհովենի, Լիստի, Չայկովսկու, Ռախմանինովի, ինչպես նաեւ հայ անվանի կոմպոզիտորներ Արամ Խաչատրյանի, Առնո Բաբաջանյանի, Ալեքսանդր Հարությունյանի, Էդվարդ Միրզոյանի ստեղծագործությունները: Արուսը նաեւ հոր՝ կոմպոզիտոր Վարդան Աճեմյանի դաշնամուրային ստեղծագործությունների առաջին կատարողներից է:

Արուսը սիրում է բեմը, սիրում է համերգներին նախորդող ստեղծագործական բուռն ու լարված ընթացքը, ունի սկսած գործը նպատակին հասցնելու կամք եւ ուժ: Տեխնիկապես լավ պատրաստվածությունը նրան թույլ է տալիս ազատ լինել զգացմունքների մեջ: Արուսը ոչ թե կատարում է տվյալ ստեղծագործությունը, այլ կարծես վայելում է երաժշտությունը, որ հորդում է մատների տակից, ինչը անմիջականորեն անդրադառնում է նրա դեմքի, դիմախաղի վրա: Պատահական չէ, որ Արուսի մասին խոսելիս, հաճախ նշում են նրա յուրահատուկ արտիստականությունը: Հետաքրքրականն այն է, որ թեեւ մեղմ բնավորություն ունի, կատարողական խառնվածքին քնարականից ավելի մոտ են առնական ոգով, հասուն ռիթմերով ստեղծագործությունները, ինչը ամենեւին չի խանգարում ռոմանտիկ շնչով գրված երաժշտության նրբազգաց ընկալմանը եւ վերարտադրմանը:

Այսօր 15-ամյա Արուս Աճեմյանը «Ամադեուս-95» մրցույթի եւ «Իմ հանրապետությունը 5 տարեկան է» փառատոնի դափնեկիր է, «Շնորհալիներ-98» հանրապետական մրցույթի առաջին մրցանակակիր, ինչպես նաեւ «Նոր անուններ» բարեգործական ծրագրի անդամ, մենահամերգներով հանդես է եկել 1995 եւ 1996 թթ., հայ մի շարք շնորհալի երեխաների թվում ելույթներ է ունեցել Անգլիայի, Եգիպտոսի, Կիպրոսի հայ համայնքներում: Արուս Աճեմյանը համագործակցում է Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի հետ. 1997-ին կատարել է Սեն-Սանսի դաշնամուրի թիվ 2 կոնցերտը (դիրիժոր՝ Լ. Ճգնավորյան), 1998-ին՝ Պրոկոֆեւի դաշնամուրի թիվ 1 կոնցերտը (դիրիժոր՝ Ս. Ավետիսյան): Իսկ վերջերս Արամ Խաչատրյանի անվան ֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճում դեռատի դաշնակահարուհու եւ սիմֆոնիկ նվագախմբի կատարմամբ (դիրիժոր՝ Է. Խաչատրյան) հնչեց Ռավելի թիվ 1 կոնցերտը՝ արժանանալով մասնագետների դրվատանքին:

Սակայն այս բոլորը կատարողական բարձունքներ տանող առաջին քայլերն են: Առջեւում համառ ու քրտնաջան աշխատանքի տարիներ են:

ՄԱՐԻՆԵ ԵՐԻՑՅԱՆ
Կոնսերվատորիայի երաժշտագիտական բաժնի 4-րդ կուրսի ուսանողուհի

digitised by A.R.A.R.@

ՖՈՒՏԲՈԼ

Երկու առաջատար

Հայաստանի առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարի երրորդ տուրում նոր հաղթանակներ տարան «Շիրակը» եւ «Արարատը»:

«Շիրակ»-«Զվարթնոց»՝ 2-1: Գյումրիում անցկացված խաղում դաշտի տերերին լուրջ դիմադրություն ցույց տվեց «Զվարթնոցը»: Ավելին, երեւանցի Վահրամ Լոքյանի հարվածից հետո հյուրերը հաշվի մեջ առաջ անցան: Եվ միայն խաղավերջում Կարեն Ալեքսանյանն ու Արա Աղամյանը կարողացան «Շիրակին» հաղթանակ պարգեւել: Ի դեպ, սա Արայի արդեն 6-րդ գոլն է առաջնությունում:

«Արարատ»-«Գյումրի»՝ 3-0: «Արարատն» իր մրցակցին ընդունել էր Աբովյանում: Առաջին խաղակեսում հաշիվը չբացվեց, սակայն երկրորդում երեւանցիները կարողացան իրացնել իրենց առավելությունը: Երեք գոլն էլ «Գյումրիի» դարպասը խփեց Կարեն Բարսեղյանը (երկուսը 11 մետրանոց տուգանային հարվածով):

«Ցեմենտ»-«Երեւան»՝ 1-1: Թիմերն այս տուրում կորցրեցին առաջին միավորները: Նախ հաջողության հասան հյուրերը: 30-րդ րոպեին երեւանցի Վարազդատ Ավետիսյանն առաջ մղեց իր թիմին: Տասը րոպե անց «Ցեմենտի» հարձակվող Շիրակ Սառիկյանը հավասարեցրեց հաշիվը: Հետագայում, չնայած կողմերի գործադրած ջանքերին, այն այդպես էլ չփոխվեց:

«Դվին»-«Կիլիկիա»՝ 1-1: Այդ հանդիպման ժամանակ էլ մարտական ոչ-ոքի գրանցվեց: Արտաշատում անցկացված խաղում երկու թիմերի երիտասարդ ֆուտբոլիստների ակտիվ գործողություններից հետո կողմերը մեկական անգամ հասան հաջողության:

«Էրեբունի»-«Ղարաբաղ»՝ 0-0: Սա տուրի միակ հանդիպումն էր, որտեղ «չոր» հաշիվ գրանցվեց: Երկու թիմերն էլ հնարավորություններ ունեցան գոլ խփելու, սակայն դարպասների գրավում չարձանագրվեց:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	3	3	0	0	11-2	9
2. Արարատ	3	3	0	0	6-0	9
3. Երեւան	3	2	1	0	6-3	7
4. Ցեմենտ	3	2	1	0	4-2	7
5. Էրեբունի	3	1	1	1	2-1	4
6. Զվարթնոց	3	1	0	2	4-4	3
7. Ղարաբաղ	3	0	1	2	1-3	1
8. Կիլիկիա	3	0	1	2	3-7	1
9. Դվին	3	0	1	2	2-6	1
10. Գյումրի	3	0	0	3	1-12	0

ԵՎՐԱԳԱՎԱԹՆԵՐ

Չեմպիոնների լիգայի 1/4 փուլի պատասխան խաղերը

Անցկացված չորս հանդիպումներից մեկն անցավ կողմերից մեկի բացահայտ առավելությամբ: Խոսքը գերմանական երկու թիմերի՝ **«Կայզերսլաուտեռնի»** եւ **«Բավարիայի»** խաղի մասին է: Արդեն 9-րդ րոպեին դաշտի տերերը մնացին 10 հոգով: Իր տուգանային հրապարակում մրցակցի խաղացող Կարստեն Յանկերին վայր գցելու համար մրցավարը կարմիր քարտ ցույց տվեց «Կայզերսլաուտեռնի» հունգարացի պաշտպան Յանոշ Հրուտկային: Բացի այդ, թիմը պատժվեց 11 մետրանոց տուգանային հարվածով, որն իրացրեց Ստեֆան Էֆենբերգը: Առաջին խաղակեսում հաշիվը դարձավ 0-3 (երկու անգամ, 22-րդ եւ 39-րդ րոպեներին, աչքի ընկավ Յանկերը): Իսկ վերջին գոլը խփեց Մարիո Բասլերը (56'):

Մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել Կիեւի **«Դինամո»** եւ Մադրիդի **«Ռեալ»** թիմերի հանդիպումը: Ուկրաինայի մայրաքաղաքի «Օլիմպիական» մարզադաշտը լեփ-լեցուն էր մարզասերներով: Տրիբունաներում էին նաեւ երկրի նախագահ Լեոնիդ Կուչման, կառավարության ու Ռադայի համարյա բոլոր անդամները: Առաջին խաղակեսն անցավ «Ռեալի» առավելությամբ, թեեւ թիմը հանդես էր գալիս իր ոչ ուժեղագույն կազմով: Սակայն եվրոպական երկրների չեմպիոնների 7-ակի գավաթակիրը, որն այժմ էլ տիրում է պատվավոր մրցանակին, չկարողացավ գոլի վերածել իր առավելությունը: Իսկ հանգուցալուծումը վրա հասավ երկրորդ խաղակեսի միջնամասում: 63-րդ րոպեին «Ռեալի» դարպասապահ, գերմանացի Բոդո Իլգները կոպտորեն վայր գցեց կիեւցիների առաջատար Անդրեյ Շեւչենկոյին, որի համար մադրիդցիները պատժվեցին 11 մետրանոց տուգանայինով: Հենց տուժողն էլ մոտեցավ նշանակետին, սակայն նա վատ կատարեց հարվածը: Իլգները ետ մղեց գնդակը, բայց վրա հասած Շեւչենկոն երկրորդ հարվածով բացեց հաշիվը: Այս հաջողությունը թեւավորեց ուկրաինացի ֆուտբոլիստներին, եւ 80-րդ րոպեին նույն Շեւչենկոն երկրորդ գոլը խփեց «Ռեալի» դարպասը: Դժվար է նկարագրել, թե խաղից հետո ինչ էր կատարվում Կիեւում: Ողջ գիշերը քաղաքում ցնծություն էր...

Մյուս երկու խաղերն ավարտվեցին միեւնույն 1-1 հաշվով: **«Ինտեր»-«Մանչեսթր Յունայթեդ»** խաղը դիտարժան պայքարում անցավ: Հանդիպման 63-րդ րոպեին Միլանի թիմի խաղացող Նիկոլո Վենտոլան, որը հենց նոր էր փոխարինել բրազիլացի Ռոնալդոյին, ստանալով խաղընկերոջ հաշվենկատ փոխանցումը, մոտ տարածությունից գրավեց հյուրերի դարպասը: Այդ դրվագում անհաջող խաղացին անգլիացի պաշտպանները՝ թիմի ավագ Ռոյ Կինի գլխավորությամբ: Խաղավերջում փոխադարձ «սիրալիրությամբ» աչքի ընկան «Ինտերի» պաշտպանները, եւ 88-րդ րոպեին Պոլ Սքոուլզը (նա նույնպես փոխարինել էր խաղընկերոջը) հաշիվը դարձրեց 1-1:

Պահ «Ինտեր»-«Մանչեսթր» խաղից

Եթե 1-1-ը պարտություն էր «Ինտերի» համար, ապա նույն հաշիվը կիսաեզրափակիչի ուղեգիր պարգեւեց իտալական մեկ այլ թիմի՝ **«Յուվենտուսին»**: Հունական **«Օլիմպիակոսը»** մեծ առավելություն ուներ հանդիպման ընթացքում, իսկ նրա հարավսլավացի խաղացող Սինիշա Գոգիչը 12-րդ րոպեին գլխի հարվածով գրավեց միլանցիների դարպասը: Այստեղ անվստահ խաղաց «Ինտերի» հիմնական դարպասապահ Անջելո Պերուցցիին փոխարինած Միքելանջելո Ռամպուլլան, սակայն հետագայում վետերանը (նա 36 տարեկան է) բազմիցս իր թիմին փրկեց վերահաս վտանգներից: Իսկ խաղավարտից 5 րոպե առաջ իր խոսքն ասաց իտալական թիմի ավագ Անտոնիո Կոնտեն, որը, ինչպես եւ առաջին խաղում, գրավեց Դեմետրիոս Էլեֆթերոպուլոսի պաշտպանած դարպասը:

Դինամո (Ուկրաինա)-Ռեալ (Իսպանիա)՝	2-0 (1-1)
Կայզերսլ. (Գերմանիա)-**Բավարիա (Գերմանիա)**՝	0-4 (0-2)
Ինտեր (Իտալիա)-**Մանչեսթր Յուն. (Անգլիա)**՝	1-1 (0-2)
Օլիմպիակոս (Հունաստան)-**Յուվենտուս (Իտալիա)**՝	1-1 (1-2)

ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի 1/4 փուլի պատասխան խաղերը

Որոշվեցին ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության կիսաեզրափակիչ փուլի մասնակից չորս թիմերը:

1/8 փուլի առաջին խաղերից երեքում դաշտի տերերը միեւնույն 2-1 հաշվով հաղթել էին մրցակիցներին, եւ պատասխան խաղերում հավասար պայքար կարելի էր ակնկալել: Սակայն **«Պարմա»-«Բորդո»** հանդիպումն ընթացավ կողմերից մեկի՝ իտալական թիմի բացահայտ առավելությամբ: Ֆրանսիական առաջնությունը գլխավորող «Բորդոն» ոչինչ չկարողացավ հակադրել մրցակցին, եւ Ալեն Պողոսյանի թիմը 6-0 ջախջախիչ հաշվով հաղթանակ տարավ:

Ֆրանսիա-Իտալիա երկրորդ հակամարտության ժամանակ «Լիոնը» 2-0 հաշվով հաղթեց «Բոլոնյային», սակայն խաղից հետո ուրախությունից ցատկոտում էին հենց իտալացի ֆուտբոլիստները: Նրանց հրճվանքը հասկանալի է. առաջին խաղում նրանք «Լիոնին» 3-0 հաշվով էին պարտության մատնել եւ ավելի խոշոր հաղթանակի շնորհիվ կշարունակեն պայքարը:

Անհաջողության մատնվեց ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության մասնակից իտալական երրորդ թիմը՝ **«Ռոման»**: **«Ատլետիկոյի»** հետ հանդիպման սկիզբը հուսադրող էր իտալացիների համար. խաղի 32-րդ րոպեին նրանց հարձակվող Դելվեկկիոն առաջ մղեց իր թիմին: Սակայն հետագայում մադրիդցիները կարողացան երկու անգամ գրավել մրցակցի դարպասը եւ, ինչպես առաջին խաղում, այս անգամ էլ հաղթել 2-1 հաշվով:

Վիգոյում կայացած խաղում տեղի **«Սելտան»** մեծ առավելություն ուներ **«Մարսելի»** նկատմամբ, սակայն բուլղարացի Լյուբո Պենեւն ու ռուս Ալեքսանդր Մոստովոյը չկարողացան իրացնել դարպասը գրավելու նպաստավոր հնարավորությունները: Այս հանդիպման ժամանակ հաշիվն այդպես էլ չբացվեց:

Այսպիսով, կիսաեզրափակիչում խաղալու իրավունք ստացան «Պարման», «Բոլոնյան», «Ատլետիկոն» եւ «Մարսելը»:

Պարմա (Իտալիա)-Բորդո (Ֆրանսիա)՝	6-0 (1-2)
Լիոն (Ֆրանսիա)-**Բոլոնյա (Իտալիա)**՝	2-0 (0-3)
Ռոմա (Իտալիա)-**Ատլետիկո (Իսպանիա)**՝	1-2 (1-2)
Սելտա (Իսպանիա)-**Մարսել (Ֆրանսիա)**՝	0-0 (1-2)

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌ

ՃԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ:

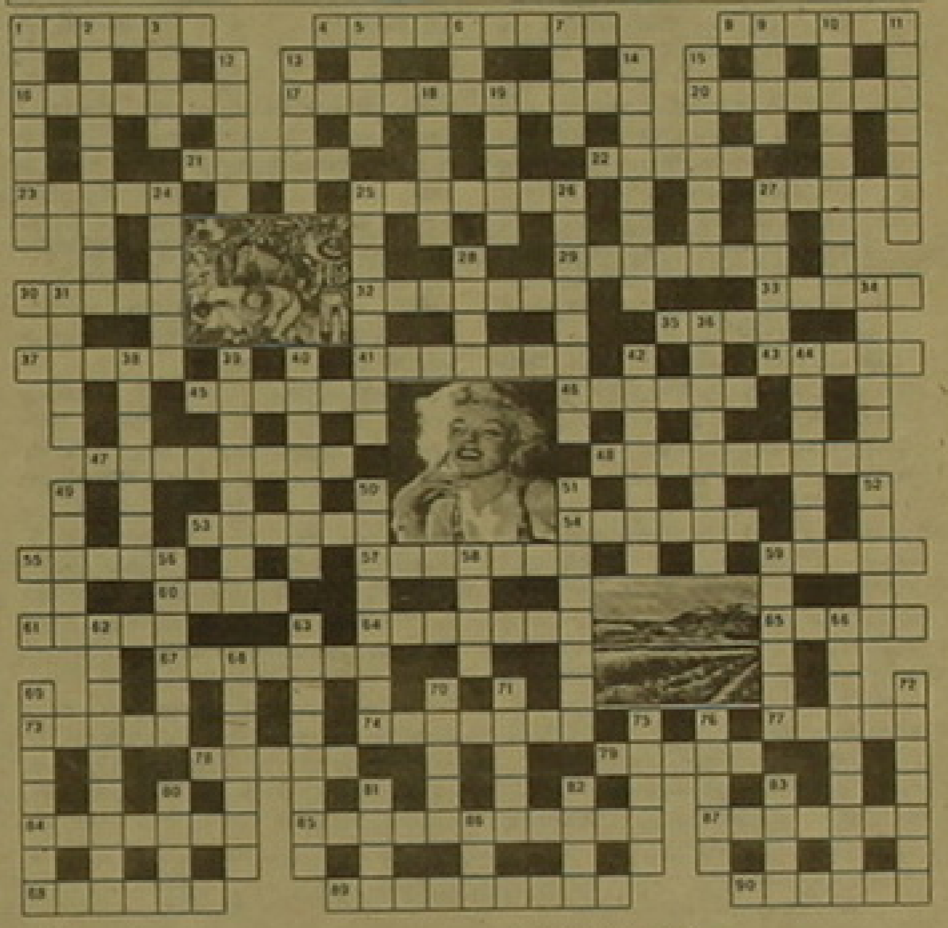

Ուղղահայաց

1. Նախանվագ, ոչ մեծ ծավալի գործիքային պիես: 2. Ամենայն հայոց կաթողիկոս (1945-54 թթ.): 3. Հին եւ միջնադարյան քաղաք, որի ավերակները գտնվել են Աշտարակից 18 կմ հյուսիս-արեւմուտք: 5. Դրամի տեսակ: 6. Շոգ, հեղձուցիչ, խեղդող: 7. Արտադրած ապրանքի արժանիքի համապատասխանությունը միջազգային մակարդակին: 9. Կանացի անուն: 10. Շրթնածաղիկների ընտանիքի ծաղիկ: 11. Կապարե մանրագնդակ: 12. Ռադիոակտիվ տարր, պատկանում է իներտ գազերի խմբին: 13. Գետնափոր բնում ապրող միջատակեր կաթնասուն: 14. Թուրքիայի պետական, քաղաքական եւ ռազմական գործիչ, առաջին պրեզիդենտը: 15. Մետաղ: 18. Հայ գրող, «Խոսալ Օրի» պատմվածքի հեղինակը: 19. Չամուսնացած չափահաս մարդ: 24. Ֆրանսիացի արեւելագետ, հայագետ: 25. Սովետական Միության մարշալ: 26. Հասարակական կարգուկանոնի չենթարկվող: 27. XVII դարի հայ բժիշկ, գրել է «Գիրք բժշկութեան տնմարի» աշխատությունը: 28. Բանաստեղծական տողերի վերջում ստեղծվող հնչյունական նմանություն: 31. Անզուսպ կիրք, մոլուցք: 34. Նստանյարդի բորբոքում: 36. Ստեղնաշարով երաժշտական գործիք: 38. Քրիստոնեական եկեղեցու գլխավոր պաշտամունքային արարողությունը: 39. Հայ բանաստեղծ, հանրահայտ «Ծիծեռնակ» երգի բառերի հեղինակը: 40. Միջմոլորակային տիեզերանավ: 42. Շիրվանզադեի ստեղծագործություններից: 44. Չայկովսկու ստեղծագործություններից: 49. «Թագուհի Մարգո» կինոնկարի գլխավոր հերոսուհու դերակատարուհին: 50. XVII դ. վերջի-XVIII սկզբի բալետում պարի նախանվագը: 51. Շեմերի բեռանը բացող հարմարանք: 52. Մերձբալթյան պետություն: 56. Քաղաք Թուրքիայում: 58. Թրջած եւ ծլած գարուց պատրաստված ուտելիք: 59. Հեշտանքի, սեռական բավարարվածության հասնելը: 62. Բույսի ընձյուղի ծաղիկներ կրող մասը: 63. Տառագիր, պանդուխտ: 66. Պարբերաբար տենդային նոպաներով ընթացող վարակիչ հիվանդություն: 68. Լեռնաշղթա Հայաստանում: 69. Ծառի հիմնական մասը կազմող ամուր փայտանյութ: 70. Աղտորազգիների ընտանիքին պատկանող բույս: 71. Նավի առանցքի եւ ընթացքի ուղղության կազմած անկյունը: 72. Ռուսական վոկալ դպրոցի խոշորագույն երգչուհի, Պետերբուրգի Մարիինյան թատրոնի մեներգչուհի: 75. Էգ գոմեշ: 76. Շնանարգիզազգիների ընտանիքի բույս: 80. Տաջիկ գրող: 81. Գոյություն չունեցող, անհայտ: 82. Անբան, ծույլ, գլուխ պահող: 83. Կախարդական ոսկե գեղմի հետեւից գնացող նավի անունը: 86. Որսալու համար վայրի թռչուններ եւ կենդանիներ:

Հորիզոնական

1. «Բոհեմ» օպերայի հեղինակը: 4. Քրիստոնեական եկեղեցիների դավանաբանությունից շեղված կրոնական հոսանք: 8. Պետության կողմից սահմանված պարտադիր աշխատանք: 16. Երկրագնդի ամենամեծ մայրցամաքը: 17. Թաղանթ, որով պատված են մարդու եւ կենդանիների ներքին օրգանների մակերեւույթները: 20. Վալենտին Պիկուլի վեպերից: 21. Համաշխարհային ճանաչման արժանացած ամերիկացի կինոռեժիսորուհի («Ջազում միայն աղջիկներ են»): 22. Փարթամորեն աճել, զարգանալ: 23. Ծավալը մեծանալ, ընդարձակվել, տոգել: 25. Լեհական ժողովրդական պար: 27. Գյուղ Հայաստանում, Ղուկասյանից հյուսիս-արեւմուտք: 29. Պետության նախնական համաձայնությունը ընդունել որեւէ անձի որպես այլ պետության դիվանագետ: 30. Պոլսահայ կոմպոզիտոր, դասավանդել է Կ. Պոլսի կոնսերվատորիայում: 32. 682 թվից Աղվանից կաթողիկոս: 33. Գյուղաքաղաք Երեւանի նահանգի Սուրմալու գավառում: 35. Իսրայելի կողմից գրավյալ պաղեստինյան տարածք: 37. Մանանա, ...: 41. Քաղաք Կանադայի Ալբերտա նահանգում: 43. Փոքրիկ բլուրս ուռուցիկություն ոսկորների վրա: 45. 18-րդ առաջին կեսի եվրոպական գրականության մեջ եւ արվեստում զարգացում գտած ոճ: 46. Որեւէ խողովակավոր օրգանի (կոկորդ, կերակրափող, աղիք եւ այլն) լուսանցքի կամ խոռոչի նեղացում: 47. Հայ արձակագիր: 48. Երկրի մակերեւույթի տարածություն, որին բնորոշ է ռելիեֆի, կլիմայի, հողի, կենդանական եւ բուսական աշխարհի եւ այլնի որոշ համակցություն: 53. Այծի մորթուց պատրաստված հագուստ: 54. Շրի Լանկայի նախկին անվանումը: 55. Բուլղարացի պայծառատես: 57. Թատրոն Մոսկվայում: 59. Հերոսուհի Չայկովսկու «Կարապի լիճը» բալետում: 60. Էմիլ Զոլայի ստեղծագործություններից: 61. Հայ մանրանկարիչ: 64. Մեքսիկացի նկարիչ, «Մեքսիկայի ներկան եւ ապագան» որմնանկարի հեղինակը: 65. Սովորականից շատ կարճ հասակով մարդ, թզուկ: 67. Պատսպարվելու տեղ: 73. Հնագույն քաղաք Փոքր Ասիայի հյուսիս-արեւմուտքում (այժմ Թուրքիայում): 74. Բնակարանի հատված: 77. Բոլորովին նոր եռը դեռ չավարտված գինի: 78. Մողեսանման խոշոր երկկենցաղ կենդանի: 79. Աղտորազգիների ընտանիքի մշտադալար ծառ, տարածված է Հարավային եւ Հարավարեւելյան Ասիայի արեւադարձային շրջաններում: 84. Գետ Հայաստանում: 85. Կենսաբան Լեւոն Հարությունյանի աշխատություններից «Հայաստանի ...ն»: 87. Ծառ, կաթուփ: 88. Քաղաք Մերձբալթիկայում: 89. Յոգայի մասին ստեղծված առաջին համակարգված երկը: 90. Հերոսուհի Դրայզերի «Ամերիկյան ողբերգություն» վեպում:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց 1. Նեստերով: 2. Լիտր: 3. Բազուկ: 4. Կալաո: 5. Վաակ: 6. Սինկլեր: 9. Բարբի: 13. Մարտակերտ: 14. Տարանտելլա: 18. Ավիզո: 19. Մուսակ: 24. Կոմպլեր: 26. «Սալամինա-բի»: 28. Սապֆո: 31. Մելիմ: 32. Ասլան: 34. Սոլյա: 36. Նեռոն:

Հորիզոնական 7. Հեկուբան: 8. Կասպյանին: 10. Սենր: 11. Յոկոսուկա: 12. Կոտր: 15. Տրիստա: 16. Սափրա: 17. «Կաթիփ»: 20. Վոլգ: 21. Արաա: 22. Սոֆի: 23. Տյեն: 24. Կլիկ: 25. ՏԱՍՍ: 27. «Տոսկա»: 29. Սահարա: 30. Ալկալի: 33. Օսիս: 35. Բելֆաստ: 36. Նոմա: 37. «Սոլարիս»: 38. Համարեն:

digitised by A.R.A.R.@

ԴԱԿ

ՄԱԿ-ի գործակալության ղեկավարի կարծիքով՝ դեռ 10 տարի սպասելու ենք հուսալի դեղամիջոցի

Չնայած տարեկան 2,5 միլիոն մարդու կյանք խլող հիվանդության դեմ արդյունավետ պայքարող դեղամիջոցի ստեղծման առաջին հայտարարությունից հետո բավական ժամանակ է անցել, որի ընթացքում աշխարհի բժշկական համայնքությունն արդեն բավականաչափ տեղեկացվություն է ստացել «Արմենիկումի» բուժող ուժի մասին, օտարերկրյա մամուլը եւ գործակալությունները շարունակում են լռությամբ ուղեկցել նրա գոյության փաստը: Նույնիսկ ամերիկացի բժշկի այցից հետո արեւմտյան տեղեկացվություն (դրական կամ բացասական) տաքուն չխախտվեց:

Եթե սա համարենք արեւմտյան ԶԼՄ-ների կողմից հայ բժիշկների հնարավորությունների բերագնահատում կամ ԴԱԿ-ի դեղամիջոցի գոյության միտումնավոր անտեսում, ապա այդքան էլ զարմանալի չէ, սակայն առավել տարօրինակ է ՄԱԿ-ի ԴԱԿ-ի դեմ պայքարող գործակալության ղեկավար Փիթեր Պիոտի մարտի 17-ին արած մի հայտարարությունը, ըստ որի, մարդկությունը դեռ առնվազն մեկ տասնամյակ պետք է սպասի ԴԱԿ-ի հուսալի բուժամիջոցի հայտնագործմանը: Հասկանալի է, որ սույն չինովնիկի կարծիքն ինքնին գիտական արժեք չի ներկայացնում: Սակայն տարակուսում ենք հայտարարության համար ընտրված պահի համար. կարելի՞ է արդյոք սա ընդունել որպես միջազգային համապատասխան կառույցի առաջին արձագանք: Պիոտն իր հայտարարությունը համեմել է ԴԱԿ-ին վերաբերող վիճակագրությամբ: Այսպես, ներկայումս աշխարհում 35 միլիոն մարդ է վարակված «մահաբեր» այդ վիրուսով, թիվն օրական ավելանում է 16 հազարով, հիմնականում երիտասարդներով: «Յուրաքանչյուր րոպեն մեկ 15–24 տարեկան 5 երիտասարդ է վարակվում: 1998-ին ԴԱԿ-ի զոհերի թիվը 2,5 միլիոն մարդ է կազմել, այսինքն՝ այսօր այս հիվանդությունից մահանում են ավելի շատ, քան ժամանակին մալարիայից»:

Հիվանդությունը առավել տարածված է Աֆրիկայում: Ըստ Պիոտի՝ Զիմբաբվեի, Սվազիլենդի, Բոտսվանայի, Նամիբիայի եւ Հարավային Աֆրիկայի Հանրապետության յուրաքանչյուր 7 քաղաքացուց երկրորդը վիրուսակիր է. «Միայն Աֆրիկայում 9 միլիոն որբ երեխա կա, որոնց ծնողները մահացել են ԴԱԿ-ից»: Աֆրիկական շատ երկրների բանակներում զինծառայողների 50–70 տոկոսը հիվանդ է:

Դաժան այս վիճակագրությունը ներկայացնելուց հետո, սակայն, նա հանգստացրել է իր զրուցակցին, հույս հայտնելով, որ «ԴԱԿ-ի դեմ հնարավոր է պայքարել»:

ԱՐ. Մ.

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի
հատուկ դասընթացների բաժին

Արեւելյան Եվրոպայի իրավագիտության մասնագետ, պրոֆեսոր

ՕԹԹՈ ԼՈՒԽՏԵՐՀԱՆԴԸ

ներկայացնում է

«Հայաստան, Ղարաբաղ եւ Եվրոպա. անվերջ հիասթափություննե՞ր»

Չորեքշաբթի, մարտի 24-ին,
ժամը 18:00-ին,
Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում (5-րդ հարկ)

Դասախոսությունը կընթանա գերմաներեն լեզվով՝
համաժամանակյա հայերեն թարգմանությամբ

Մուտքն ազատ է

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 27-16-58

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ՀՀ պետական գույքի մասնավորեցման 1998–2000 թվականների ծրագրի մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածում կատարված փոփոխություններին համապատասխան, մասնավորեցման գույքի դիմաց տարաժամկետ վճարումներ ունեցող «փոքր» օբյեկտների եւ վարձակալած գույքի գնորդները (սեփականատերերը) մինչեւ 1999 թ. հունիսի 1-ը կարող են դիմել ՀՀ սեփականաշնորհման նախարարություն նախորդ ծրագրերով սահմանված եւ մինչեւ նշված օրենքի ուժի մեջ մտնելու պահը (09.02.1999 թ.) չմուծված տարաժամկետ վճարումները կատարելու համար:

ՀՀ ՍԵՓԱԿԱՆԱՇՆՈՐՀՄԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ի ԼՈՒՐ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԻ

Մարտի 22-ին, ժամը 15.00-ին, Աշակուբային կապերի հայկական ընկերությունում կկայանա ծովային հետազոտությունների «Այաս» ակումբի անդամների մամուլի ասուլիսը:

ARMENPRESS

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ՍՐԱՀ

Արմենպրեսը կուսակցություններին, կազմակերպություններին միջոցառումներ անցկացնելու համար առաջարկում է իր

ՀԱՄԱՊԻՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ՍՐԱՀԸ,

որը հանդերձավորված է մամուլի ասուլիսների, հանդիպումների, շնորհանդեսների եւ այլնի անցկացման համար: Կարող եք օգտվել համարավետ դահլիճից, համակարգիչներից եւ միջազգային հեռախոսից, ֆաքսից, էլեկտրոնային փոստից եւ բարից:

Հասցեն՝ Իսահակյան 28, 1-ին հարկ:
Հեռ.՝ 526702
Ֆաքս՝ (3742) 151738, (8852) 525789

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՅՑԵՐ

20 մարտ

10.00 Հայլուր
10.20 Հենց այնպես
10.40 Գ/Ֆ «Անորսալի վրիժառուները»
11.55 Գ/Ֆ «Անորսալիների նոր արկածները»
13.10 Մարդը եւ բնությունը
13.40 Գ/Ֆ «Կարմիր շրջան»
15.55 Մարզաշխարհ
16.25 Ռուբիկոն
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմեր «Տասներորդ հարկի հեքիաթը», «Բոցմանը եւ թութակը», «Փղիկը գնացել է սովորելու», «Վանդակը»
18.05 3-րդ խաղակես
18.30 Ազգային օպերային թատրոնի հյուրախաղերը Լոս Անջելեսում
19.15 Խորան լույսի
19.25 Կարծիք
20.00 Հայլուր
20.40 Է. Բաղդասարյան. «Ռապսոդիա»
20.50 Անեկդոտների տասնյակ
21.00 Զինուժ
21.35 Բոհեմ
22.15 Ինչ կա, չկա
22.40 Շաբաթ երեկո
23.25 Գ/Ֆ «Վարորդը»
00.00 Հայլուր
00.15 Ֆիլմի շարունակությունը

11.00 Սուրհանդակ (կրկնություն)
11.35 Շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ (1-ին մաս)
12.20 Մուլտֆիլմ «Սոյուծ արքան»
13.45 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.00 Գ/Ֆ «Բասկետբոլ» (1-ին մաս)
15.40 Հրապարակ
15.55 «03» բժիշկներ եւ հիվանդներ
16.15 Մուլտֆիլմ «Սոյուծ արքան եւ այլք»
17.40 Հմայիլ
(18.00-19.00 Ընդմիջում)
19.00 Մուլտեր
19.30 Սուրհանդակ
19.50 Ընտանեկան ֆիլմ. «Այցելուն»
21.30 Սուրհանդակ
22.00 Շառ ու փորձանք
22.15 Հեստագիծ
23.05 Կորուսյալ օդապարիկ
23.30 Սուրհանդակ
00.00 Անդորր
00.05 Մի անգամ
00.10 «Ոզնիները» ներկայացնում են. «Յոթ նախագահ»
00.35 Օլյայի օրագիրը
00.45 VIDEOART
01.00 Սուր սենյակ
01.20 Կարճամետրաժ ֆիլմ. «Սրին պատմություններ»
02.30 Սուրհանդակ

9.00 Գ/Ֆ «Ես քննիչ եմ»
10.30 Հոգեւոր հովվի խոսքը. մետրոպոլիտ Կիրիլլ
10.45 Անձնական գրադարան
11.00 Նորություններ
11.30-15.45 Բիզնես TV
16.00 Նորություններ
16.15 Քաղաքակրթություն
16.45 Կենդանիների աշխարհում
17.25 Մուլտֆիլմ «Գայլն ու յոթ ուլիկները»
17.40 Խելացի աղջիկներն ու տղաները
18.05 Թե ինչպես է եղել
18.50 Նորություններ
19.05 Հրավիրում է Օսանկինոյի համերգային ստուդիան. Վալերի Լեոնտեւ
20.05 Գ/Ֆ «Փախուստ»
22.00 Ժամանակ
22.50 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր»
00.35 Սպորտային նորություններ
00.50 Գ/Ֆ «Վեր ու վար Բեւեռլի Հիլզով»

9.00 Մուլտֆիլմ՝ «Փոքրիկ կախարդուհին»
9.25 Գ/Ֆ երեխաների համար «Անդրիեշ»
10.30 Մուլտֆիլմ «Չրահարսը»
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.35 Հեռուստասերիալ «Հարյուրը մեկին»
12.20 Մեր առաջին հայացքից
12.45 Պողիում դ'արտ
13.15 «Ոսկե բանալի»
13.30 Ընտանեկան հոգսեր Նատալյա Վառլեյի հետ
14.00 «Մի շաբաթ Մանսա Բարբարայում»
15.00, 21.00 Լուրեր
15.30 Իշխանության շաբաթ
16.00 Գ/Ֆ «Մեռնելը սարսափելի չէ»
17.40 Գ/Ֆ երեխաների համար «Ֆրենկի Շեյնի որոգայթը» (Անգլիա)
18.00 Գ/Ֆ երեխաների համար «Պատահար փառում»
18.05 Թատրոն+TV. Գալինա Վոլչեկ
19.00 Իմ ընտանիքը
20.00 Սանուշակագույն ժամը
21.30 Գ/Ֆ «Մարգարե» (ԱՄՆ)
23.10 Գ/Ֆ «Իսկական սեր» (ԱՄՆ)

21 մարտ

10.05 Առավոտ լույս
10.15 Բարեւ
11.20 Զուգանակ
11.45 Շախմատ 64
12.00 Զինուժ
12.35 Չինական կրկեսը Երեւանում
13.00 Գ/Ֆ «Ռուսական կայսրության բագը»
15.10 «Լուսաստղ»
15.45 Մուլտֆիլմեր «Մենք փնտրում ենք թանաքաբիծը»
16.10 Հեռուստաթատրոնի տեսադարանից. Շահան Շահնուր. «Պճեղ մը անուշ սիրտ»
17.00 Հեռուստախաղ «Ֆորտ Բոյարի բանալիները»
17.50 Հեքիաթների դաշտ
18.20 Մեկ երգի երեկո + TV «Էքսպրես մանի»
18.55 Ծիծաղի տուն
20.00 Խորհրդարանական ժամ
Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ
20.00 Տեսաֆիլմ «Արքայի մահը»
20.35 Դեսից դենից
21.00 Օրակարգ
21.35 Համայնապատկեր
22.05 Կիրակի
22.30 8 1/2 Գ/Ֆ «Ֆելլինիի Հռոմը»

11.00 Սուրհանդակ (կրկնություն)
11.35 Շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ (2-րդ մաս)
12.25 Մուլտֆիլմ «Սպիտակածյունիկը»
13.30 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
13.45 Հրապարակ
14.00 «Արգամարտ N 1». Բռնցքամարտ Աշխարհի բացարձակ չեմպիոնի կոչման համար՝ Է. Հոլիֆիլդ-Լ. Լյուիս
15.00 Ի դեպ
15.25 Վավերագրական «Բրյուս Լի. Մարդասպանը»
17.00 Վերհուշ Սաբրինա
17.35 Գիտաստղեր
(18.00-19.00 Ընդմիջում)
19.00 Գ/Ֆ «Թզուկը Սայամիից»
20.50 Մի անգամ
21.00 Գ/Ֆ «Աշնանային մարաթոն»
22.30 Յոթ քար լրատվական-վերլուծական ծրագիրը
23.00 Մի անգամ
23.15 Գ/Ֆ «Դոգ»
01.35 Խումաճ ալիք
01.55 Շառ ու փորձանք

8.35 Գ/Ֆ «Կիմ»
10.10 Երալաշ
10.30 Դիսնեյ ակումբ «Չրահարսը»
11.00 Նորություններ
11.15 Դմիտրի Կռիլովի «Անլուրջ նոթերը»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.05 Վաղորդյան աստղ
12.55 Բանակային խանութ
13.25 Նվագիր, հարմոն սիրելի
13.50 Գյուղական տեղեկատու
14.20 «Կուստոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները». սերիալ «75-ամյա նավապետը» (2-րդ մաս)
15.10 Երալաշ
15.25 Ծիծաղի համայնապատկեր
16.00 Նորություններ
16.15 Ճանապարհորդողների ակումբ
17.00 Երաժշտական սերիալ «Սիմֆոնիկ զարտնիքներ»
17.30 Դիսնեյ ակումբ. «Թիմոնն ու Պումբան»
17.55 Դիսնեյ ակումբ «Ալադինը»
18.25 Արծաթե գունդ
19.05 Պատմության անիվ
19.50 Գ/Ֆ «Գորշ գայլեր»
22.00 Ժամանակ
22.35 Գ/Ֆ «Երեք հրացանակիրներ»
00.30 Ֆուտբոլային տեսություն
01.00 Աշակուբային նորություններ
01.15 Գ/Ֆ «Ուրիշի քաղումը»

9.00 Մուլտֆիլմ «Պեր Գյունտ»
9.30 Ծառայում եմ հայրենիքին
10.00 Գյուղական լուրեր
10.30 PTP-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.30 Ինչ քեզ ոեժիսոր
12.00 «Անշլագը» ներկայացնում է
12.30 «Քաղաքիկ»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Գրերի աշխարհը Լեոնիդ Կուրավլյովի հետ
14.00 «Մի շաբաթ Մանսա Բարբարայում»
15.00 Լուրեր
15.30 Դաշնություն
16.10 Խորհրդարանային ժամ
17.10 Սերիալ «Օրենք եւ կարգ»
18.05 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
19.05 Հին բանկարան 1981 թ. (2-րդ մաս)
20.00 Հույժ գաղտնի
21.00 Հայելի
22.00 Գ/Ֆ «Հիասթափ կանանց համար»
23.25 Կ-2-ը ներկայացնում է
00.20 Հերթապահ բաժանմունք
00.45 Կ-2 կինոդահլիճ. Գ/Ֆ «Բնապատկեր երեք լողորդուհիներով»

22 մարտ

9.00 Մուլտֆիլմեր «Փափլիկ պոլի կով փիսիկը»
9.20 Բարի լույս, Հայաստան
10.20 Օրակարգ
11.55 Հեռուստասերիալ «Մոխրոտը»
11.45 Հեքիաթների դաշտ
12.20 Բոհեմ
13.00 Հայլուր
13.15 Միասին («Միր»)
17.00 Հայլուր
17.20 Մանկական սերիալ «Ուեյնի մանիֆեստը»
17.45 Տունտունիկ
18.00 Հեռուստասերիալ «Մոխրոտը»
19.00 Մարդը եւ օրենքը
19.25 Լուսանցք
20.00 Հայլուր
20.30 1 լուր
20.45 Հեռուստակապալոգ
20.50 Այսօր
21.15 Հիթ շքերթ
21.50 Կրկնվող ֆիլմերի էկրան «Մեծ վալս»
23.25 Շոկ
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր

09.00 Տոմար
11.00 Գ/Ֆ «Շերլոկ Հոլմս. Պատահար Վիկտորիա ջրվեժի վրա» (դետեկտիվ) (1-ին մաս)
ավարտին Յոթ քար (կրկնություն)
19.00 Մուլտեր
19.30 Սուրհանդակ
19.50 Քաղաք
20.00 Հեստագիծ
20.40 Պարապ զրույց
21.05 Հմայիլ
21.30 Սուրհանդակ
22.00 Գ/Ֆ «Երիտասարդ Յանկիի արկածները Արթուր թագավորի արքունիքում» (կատակերգություն)
23.30 Սուրհանդակ
00.00 Անդորր
00.05 Մի անգամ
00.10 «Արգամարտ N1». Ֆուտբոլ Չեմպիոնների լիգա «Դինամո» (Կիեւ)-Ռեալ (Մադրիդ)
01.50 Սուր զգացողությունների սիրահարներին. «Խմիչքային խաղեր»
02.30 Սուրհանդակ

7.00 «Բարի առավոտ»
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Դաժան հրեշտակը»
11.30-15.45 Բիզնես TV
16.00 Նորություններ
16.15 Սերիալ «Տիեզերական ոստիկանություն»
16.50 Աստղային ժամ
17.30 Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Դաժան հրեշտակը»
19.00 Նորություններ
19.15 Այդ զվարճալի կենդանիները
19.45 Այստեղ եւ հիմա
20.05 Վ. Պոզների «Մենք» ծրագիրը
20.45 Սերիալ «Փշրված լապտերների փողոցները 3». «Քամուց տարվածները»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.50 Սերիալ «Լեռնականը IV»
23.45 «Հայացք»
00.30 Թերեւս
00.45 Չեւավոր չմշկասահքի աշխարհի առաջնություն

8.00-10.35 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.20 Բոլորի շուրթերին
8.45 Հեռուստախաղ. «Հաղորդումների ծրագիր»
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 TV CLUB
10.50 Սպրանքներ փոստով
11.00 «Սանտա Բարբարա»
11.45 Երաժշտություն, երաժշտություն...
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.30 Լուրեր
12.30 Սերիալ «Կյանքի ծառուղիները»
13.30 Հայելի
14.30 Խանութ բազմոցի վրա
15.30 Սերիալ «Շների աշխարհ»
16.20 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.15 Մուլտֆիլմ «Ինչպես փիսիկի համար տուն կառուցեցին»
17.25 Սերիալ «Առաջին համբույրներ»
18.30 Աշտարակ
19.00 Հումորդափա եւ առողջություն
19.05 Սերիալ «Մեծգա» տարբերակը»
20.30 Վավերագրական ֆիլմ «Ես Սերգեյ Փարաջանովս»
21.40 Մանրամասներ
21.55 Մեր առաջին հայացքից
22.30 Կինոյի ժամ. Գ/Ֆ «Թռիչքներ երազում եւ արթնի»
00.10 Սկունա մասապա

«ՍՓՅՈՒՌ». ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ: Հեռախոսներ 569393, 581351

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1017. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության 19. 03. 1999. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@